

Archeologienota

Gent,

Brioolstraat - Twaalfkameren -
Johan Daisnestraat

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel
Archeologienota Gent, Brioolstraat - Johan Daisnestraat. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur(s)
Jasper Billemont

Erkende archeoloog
BAAC Vlaanderen bvba- OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer
2026-0065

Plaats en datum
Evergem, 8 januari 2026

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 3252
ISSN 2033-6896

Inhoud

Inhoud.....	3
1 Beschrijvend gedeelte	1
1.1 <i>Administratieve gegevens.....</i>	<i>1</i>
1.2 <i>Juridisch kader en onderzoektraject.....</i>	<i>4</i>
1.3 <i>Aanleiding.....</i>	<i>4</i>
1.4 <i>Huidige situatie en geplande werken.....</i>	<i>6</i>
1.4.1 Huidige situatie	6
1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen	8
Algemeen.....	8
1: Herinrichting bestaande wegenis.....	8
2: Rioleringswerken.....	10
Impactanalyse.....	12
2 Bureauonderzoek.....	13
2.1 <i>Doelstelling en methodologie.....</i>	<i>13</i>
2.2 <i>Assessment bureauonderzoek.....</i>	<i>16</i>
2.2.1 Landschappelijk kader.....	16
Geomorfologie	16
Hydrografie.....	16
Paleogeen en neogeen (tertiair).....	20
Quartair	20
Bodem	20
2.2.2 Historisch kader.....	24
2.2.3 Archeologisch kader.....	35
2.3 <i>Archeologische verwachting.....</i>	<i>44</i>
2.4 <i>Advies.....</i>	<i>46</i>
2.4.1 Afweging noodzaak verder vooronderzoek	46
2.4.2 Afbakening onderzoeksterrein.....	47
3 Samenvatting	49
4 Lijsten	50
4.5 <i>Figurenlijst.....</i>	<i>50</i>
4.6 <i>Tabellenlijst.....</i>	<i>50</i>
5 Bibliografie.....	51
6 Bijlagen	52
6.7 <i>Bijlage 1: plannenbundel.....</i>	<i>52</i>

1 Beschrijvend gedeelte

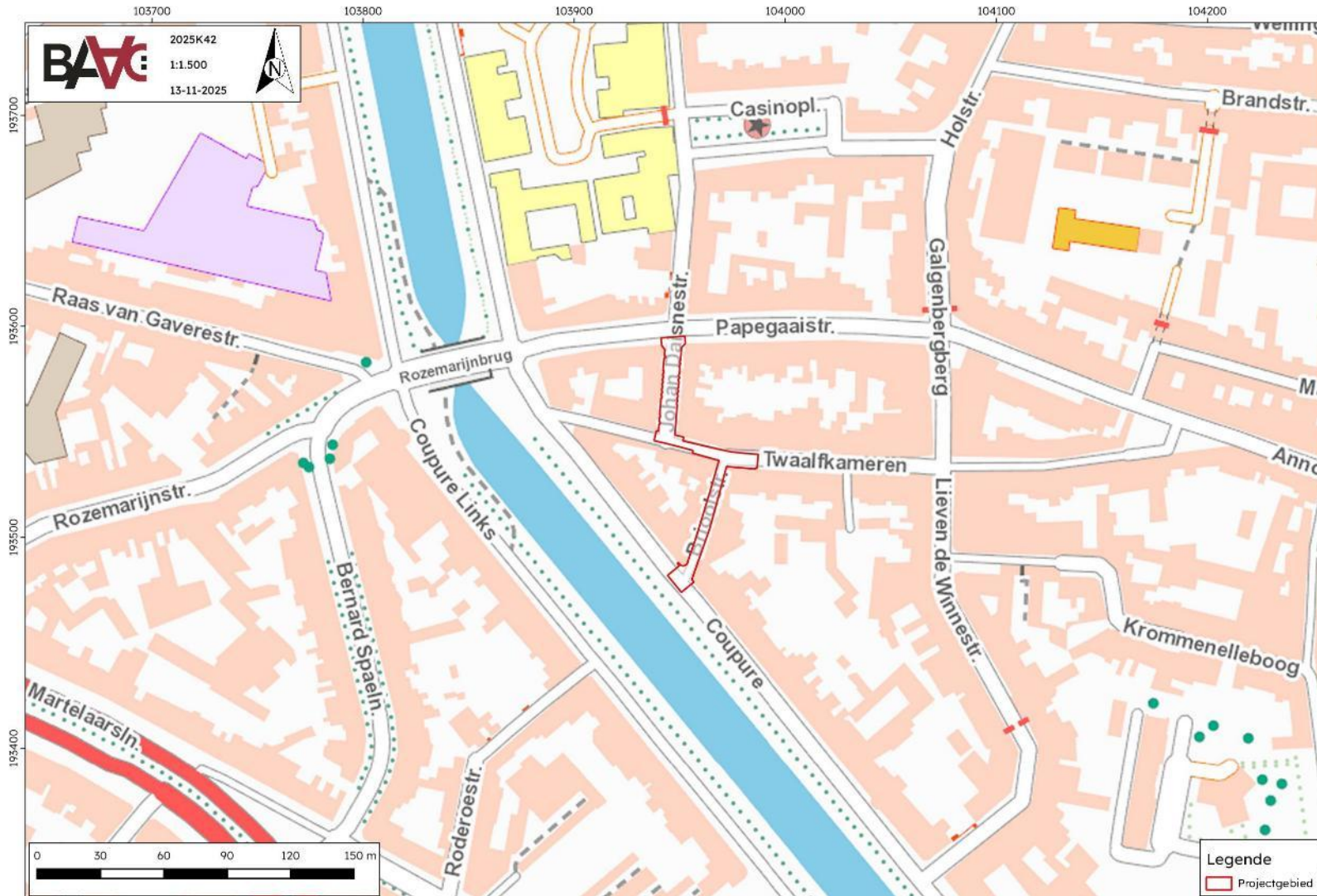
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Gent, Brioolstraat – Johan Daisnestraat		
Ligging	Brioolstraat & Johan Daisnestraat, Gent, provincie Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Gent, afdeling 15, sectie F Openbaar domein		
Coördinaten	Noordwest:	x: 103937,91	y: 193595,35
	Noordoost:	x: 103987,27	y: 193595,35
	Zuidwest:	x: 103937,91	y: 193473,99
	Zuidoost:	x: 103987,27	y: 193473,99
Oppervlakte plangebied	979m ²		
Oppervlakte geplande ingrepen	979m ²		
Kartering gewestplan	0101: Woongebieden met culturele, historische en/of esthetische waarde		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2026-0065		
Bureauonderzoek	Projectcode	2025K42	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen (Erkenningsnummer: 2015/00020)	
	Betrokken actoren	Jasper Billemont (archeoloog)	

De gebruikte administratieve plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹ of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen², tenzij anders vermeld.

¹ GEOPUNT VLAANDEREN 2025 – administratief, historisch, orthofotografisch

² DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2025 – geografisch

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.

1.2 Juridisch kader en onderzoektraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van het opstellen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Brioolstraat en de Johan Daisnestraat te Gent heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Binnen het projectgebied wordt door de opdrachtgever gepland om de Brioolstraat en een deel van de Johan Daisnestraat integraal opnieuw aan te leggen. De totale oppervlakte van het plangebied te *Gent, Brioolstraat - Johan Daisnestraat* bedraagt 979 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van 979 m². De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de (her)aanleg van wegenissen en de (her)aanleg van rioleringen) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Het plangebied ligt binnen de vastgestelde archeologisch zone van de historische stad Gent. Het plangebied is niet gekarteerd als GGA (Gebied Geen Archeologie) zone.

De totale oppervlakte van het project bedraagt meer dan 300m² en de totale oppervlakte van de bodemingreep bedraagt meer dan 100 m² (Tabel 1).

Volgens de beslissingsboom voor verplicht archeologisch onderzoek³, opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, is voor het verkrijgen van een vergunning voor voorliggend dossier daarom een archeologienota vereist.

De archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, moet bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd worden.

Tabel 1: Bepaling noodzaak archeologienota.

Ligging	Drempelwaarde oppervlakte/ lengte	Drempelwaarde ingreep*
Binnen beschermde archeologische site	/	/
Binnen archeologische vastgestelde zone	300 m ²	100 m ²
Binnen woon- en recreatiegebied & buiten archeologisch vastgestelde zone	3000 m ²	1000 m ²
Buiten woon- of recreatiegebied (0100) & aanvrager publiekrechtelijk	5000 m ²	5000 m ²
Binnen archeologisch vastgestelde zone & Lijninfrastructuur buiten gabarit	300 m ²	100 m ²
Buiten archeologisch vastgestelde zone & Lijninfrastructuur buiten gabarit	1000 m	1000 m ²
Binnen Agrarisch gebied (0900; teelaarde ≥ 40 cm) & Aanvrager publiekrechtelijk	3000 m ²	3000 m ²
Binnen Agrarisch gebied (0900; teelaarde ≥ 40 cm) & aanvrager niet-publiekrechtelijk	5000 m ²	5000 m ²

*Bij het verkavelen van gronden wordt uitgegaan van een totaalverstoring.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020

1.4 Huidige situatie en geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

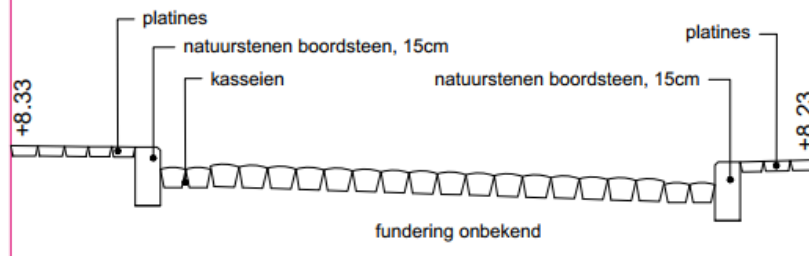
Figuur 3: Plangebied op een recente orthofoto.

Het plangebied bestaat uit het openbaar domein in (delen van) drie straten die aansluiten bij de Coupure Rechts in de binnenstad van Gent:

De *Brioolstraat* heeft momenteel een voetpad van platines, een rijweg die opgebouwd is met kasseien en natuurstenen boordstenen. Hoe deze precies gefundeerd zijn is onbekend.

In de Brioolstraat ligt momenteel al een bestaande (niet-gescheiden) riolering met een diameter van 600 mm op een diepte van 1,7 m aan de zijde van Twaalfkameren en 2,6 m aan de zijde van de Coupure.

BRIOOLSTRAAT SNEDE 02 BESTAANDE TOESTAND

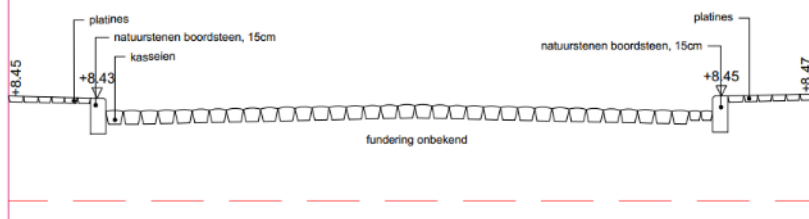

Figuur 4: Doorsnede van de bestaande toestand in de Brioolstraat.⁴

De *Johan Daisnestraat* had tot op heden een vergelijkbare opbouw met een voetpad uit platinen en een rijweg uit kasseien die gescheiden worden door natuurstenen boordstenen. Ook hier is de precieze manier van fundering niet gekend.

In het deel van de Johan Daisnestraat dat heraangelegd wordt, ligt ook reeds een bestaande riolering met een diameter van 400 mm op een diepte van 1,8 m onder het huidige maaiveld.

JOHAN DAISNESTRAAT SNEDE 01 BESTAANDE TOESTAND

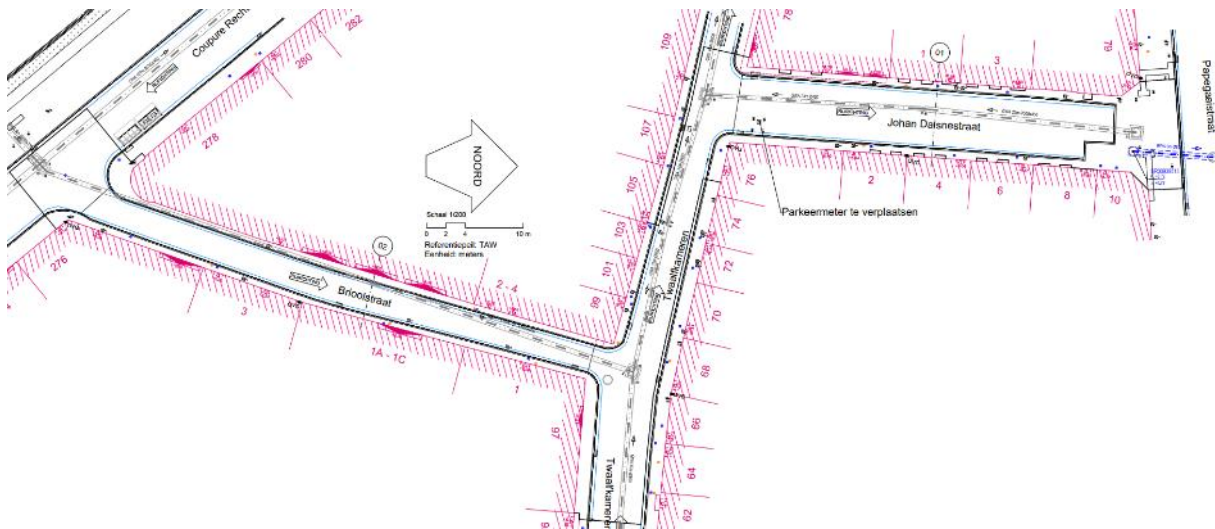
Figuur 5: Doorsnede van de bestaande toestand in de Johan Daisnestraat.⁵

Twaalfkameren is de straat die bovenstaande kleine straten met elkaar verbindt. Hier ligt momenteel een wegdek van asfalt en een voetpad van betonklinkers. Hier ligt ook een bestaande riolering met een diameter van 400 mm op een diepte van 1,7 m.

Voor de drie straten geldt dat er zich onder de voetpaden nutsleidingen van de diverse operatoren bevinden op een diepte van 1 m.

⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

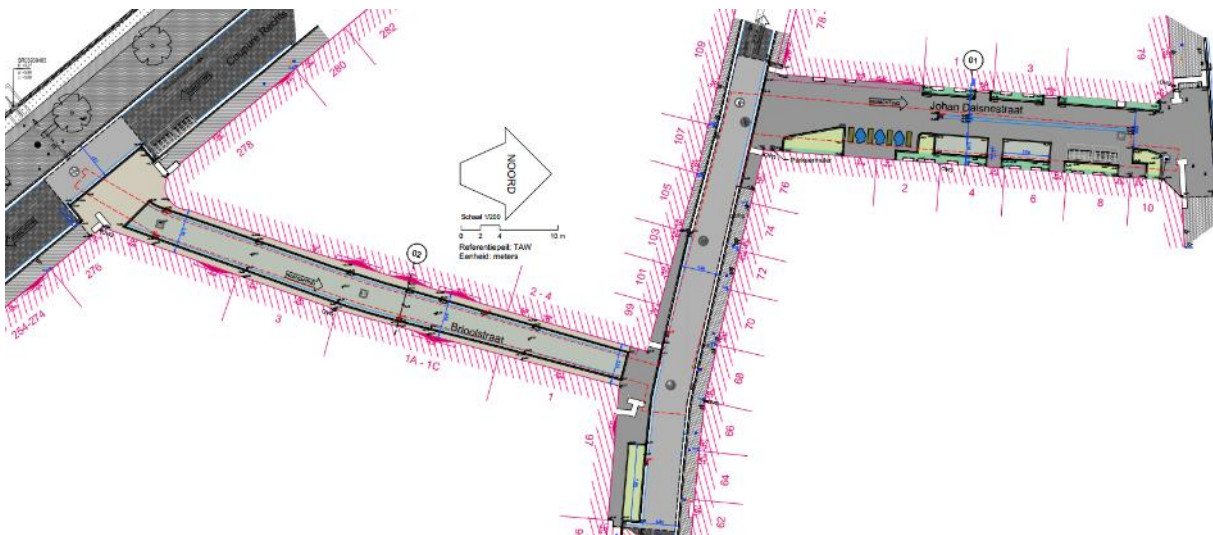
Figuur 6: Uitsnede van bestaande toestand (riolering)⁶

1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever voorziet op het terrein (1) het bestaande straat- en voetpad opnieuw in te richten en (2) de riolering opnieuw aan te leggen. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

1: Herinrichting bestaande wegenis

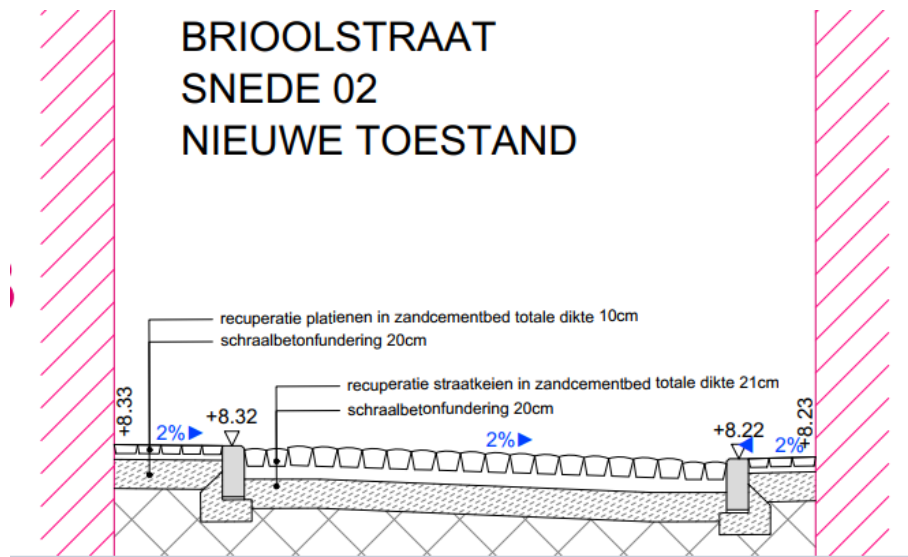

Figuur 7: Plan van de toekomstige herinrichting van de straten⁷

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

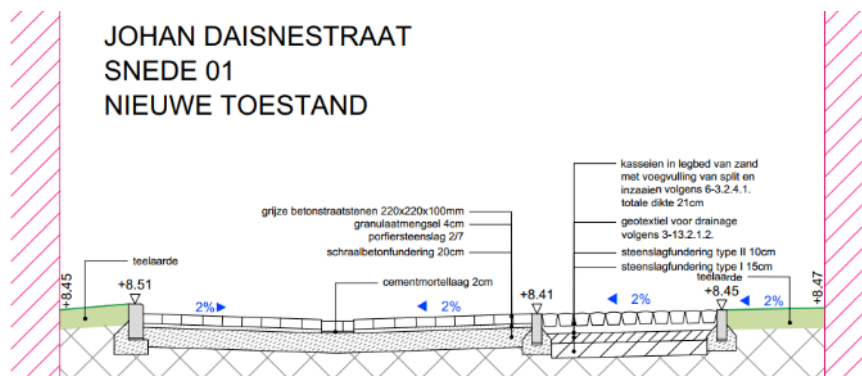
⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

De bestaande wegnis wordt in de straten opgebroken en vervangen door nieuwe. In de Brioolstraat worden platines en kasseien gebruikt voor respectievelijk het voetpad en het wegdek, beide rustend op een schraalbetonfundering van ca. 20 cm.

Figuur 8: Doorsnede van de nieuwe toestand in de Brioolstraat.⁸

In de Johan Daisnestraat worden, waar mogelijk, geveltuintjes geïntegreerd in het straatbeeld. Ter hoogte van de geveltuintjes wordt teelaarde gestort in plaats van de bestaande straat- en voetpadafwerking. In de andere zones wordt verder gewerkt met grijze betonstraatstenen en kasseien op schraalbetonfundering van 20 cm of steenslagfunderingen van 25 cm.

Figuur 9: Doorsnede van de nieuwe toestand in de Johan Daisnestraat.⁹

Voor zowel de Brioolstraat als de Johan Daisnestraat wordt voorzien dat het toekomstige maaiveldniveau gelijk komt met het huidige.

In de verbindende straat Twaalfkamen wordt het bestaande wegdek (asfalt) enkel opgebroken voor de aanleg van de riolering. Deze wordt in dezelfde staat/materialen terug afgewerkt nadien.

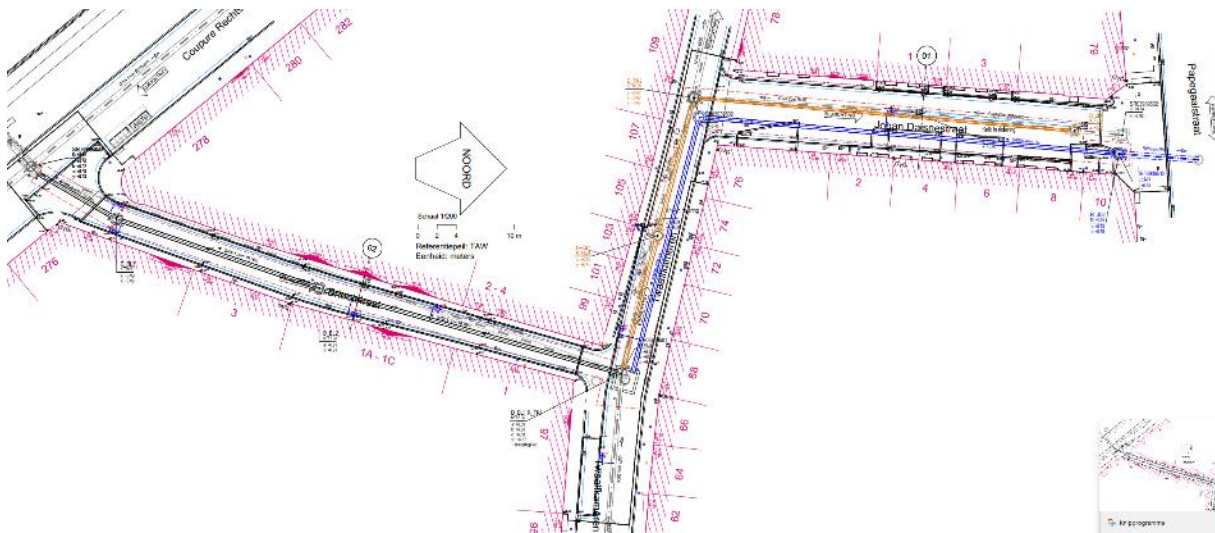
Voor wat betreft het herinrichten van de bestaande wegnis in de drie straten wordt dus concreet geen grote impact verwacht: de huidige bestrating en bijhorende fundering wordt weggehaald en vervangen door een nieuwe afwerking.

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

2: Rioleringswerken

Een tweede facet van de geplande werken is de (her)aanleg van de riolering.

Figuur 10: Plan van de toekomstige riolering¹⁰

Momenteel ligt in de drie straten reeds een (niet-gescheiden) rioleringsstelsel. Deze worden vernieuwd en gescheiden:

In de Johan Daisnestraat en Twaalfkameren wordt een gescheiden systeem met aparte DWA (droogweerafvoer) en RWA (regenwaterafvoer)-strengen aangelegd. Alle hebben een diameter van 400 mm met uitzondering van de DWA-streng in de Johan Daisnestraat die een diameter van 250 mm heeft. In de Brioolstraat wordt niet met een afzonderlijke RWA-streng gewerkt en wordt een enkele GWA-streng (diameter 400 mm) aangelegd.

De nieuwe rioleringen worden, op basis van de afwatering, op verschillende dieptes aangelegd. Globaal kan gesteld worden dat deze tot op een diepte van ongeveer 2 m gelegd zullen worden in de Johan Daisnestraat en de Twaalfkameren. In de Brioolstraat ligt deze dieper om aan te kunnen sluiten met het stelsel ter hoogte van de Coupure; tot 3 m diep. Onderstaande referentiepunten geven een idee van het verloop:

- Kruising Johan Daisnestraat-Papegaaistraat: 160 cm -mv (DWA) en 194 cm -mv (RWA)
- Kruising Johan Daisnestraat-Twaalfkameren: 189 cm -mv (DWA)
- Kruising Brioolstraat-Twaalfkameren: 173 cm -mv (DWA)
- Kruising Brioolstraat-Coupure Rechts: 298 cm -mv (GWA)

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 11: Plangebied met weergave impact van de toekomstige ingrepen.¹¹

¹¹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Impactanalyse

Bij deze impactanalyse wordt rekening gehouden met een extra marge van 20 cm bovenop de geplande ingreep (Tabel 2). Het is namelijk waarschijnlijk dat de ondergrond onmiddellijk onder de geplande werken eveneens in enige mate geroerd zal worden bij de uitvoering van deze werken door impact van werfverkeer, weersinvloed, drukverschillen, verschil in waterhuishouding en dergelijke meer.

In de impactanalyse worden de werken opgedeeld in drie groepen. Per groep wordt aangegeven welke oppervlakte de ingrepen omvatten, hoe diep ze uitgevoerd worden en wat hun impact op het archeologische bodemarchief is.

Tabel 2: Impactanalyse. (-mv.: onder huidig maaiveld)

Ingreep	Oppervlakte	Diepte (incl. marge)	Impact
Heraanleg wegenis	Ca 888 m ²	Beperkt: tot ca. 30cm -mv.	Beperkt
Heraanleg riolering: Johan Daisnestraat Twaalfkameren	Ca. 62 m ²	Aanzienlijk: tot ca. 220cm -mv.	Beperkt
Heraanleg riolering: Brioolstraat	Ca. 30 m ²	Aanzienlijk: tot ca. 320cm -mv.	Beperkt

Voor de heraanleg van de wegenis wordt een **beperkte impact** op het aanwezige archeologische bodemarchief ingeschat. Tijdens deze werken worden enkel de huidige (voet)wegenissen heringericht. Bovendien moet rekening gehouden worden met reeds aanwezige verstoringen onder de voetpaden als gevolg van de aanwezige aansluitingen van de nutsmaatschappijen.

Voor de heraanleg van de riolering (voor alle drie de straten) wordt ook slechts een **beperkte impact** ingeschat. Hoewel deze op aanzienlijke diepte aangelegd worden, worden deze grotendeels in het gabarit van de bestaande riolering aangelegd.

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en methodologie

Een bureauonderzoek is een deelonderzoek binnen de groep van archeologische vooronderzoeken *zonder* ingreep in de bodem. Dergelijk vooronderzoek bereikt het doel, namelijk het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. In een bureauonderzoek is dit door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

Het doel van het bureauonderzoek is tevens de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld en geschetst in een landschappelijk kader, een historisch-cartografisch kader en het archeologisch kader.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Het in kaart brengen van de Fysisch-geografische situatie een must. Geo(morfo)logische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Bepaalde bodemseries zijn bovendien indicatief voor de gaafheid van het archeologisch erfgoed. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten, afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹² of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen¹³, tenzij anders vermeld. Ook het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen helpt bij de interpretatie van het landschap en kan anomalieën tonen die kunnen wijzen op archeologische resten.

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd. Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal.

Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Naast de standaard topografische, orthografische, lucht- en satellietfoto's en GRB-kaarten (eerder recente) plannen, te raadplegen via Geopunt¹⁴ en Cartesius¹⁵, zal een grondige studie van de historische (stads)plannen nodig zijn. Via de website van Gent Gemapt (<https://kaart.gentgemapt.be>) is online veel informatie over straten e.d. digitaal ontsloten. Hierbij kunnen verschillende relevante historische kaarten voor zowel binnen de stadskern als daarbuiten worden geraadpleegd. De raadpleegbare kaarten zijn:

- Panoramisch Gezicht op Gent uit 1534
- Van Deventer, 1545-1575
- Horenbault, 1619
- Sanderus & Hondius, 1641
- Villaretkaart, 1745-1748
- Ferraris, 1771-1778
- Goethals, 1796
- Napoleontisch Kadaster, 1807-1808
- Popp, 1842-1879
- Atlas der Buurtwegen, 1843-1845
- Vandermaelen, 1846-1854
- Gérard, 1855

¹² GEOPUNT VLAANDEREN 2024 – administratief, historisch, orthofotografisch

¹³ DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2025 – geografisch

¹⁴ GEOPUNT VLAANDEREN 2024 – administratief, historisch, orthofotografisch

¹⁵ CARTESIUS 2024

- Gevaert en Vanimpe, 1878
- Compyn, Soenen & Piscador, 1912
- Plan Industriel, 1912
- Wereldtentoonstelling, 1913
- Topografische kaarten Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970
- Luchtfoto Gent, 1954-1961
- Luchtfoto Vlaanderen, 1979-1990

Indien relevant kunnen onderstaande informatiebronnen worden geraadpleegd. Deze bronnen zijn (niet-limitatief):

- Luchtfoto's jaren 50 : <https://stad.gent/nl/cultuur-vrije-tijd/nieuws-evenementen/hoegzag-jouw-buurt-eruit-de-jaren-50>.
- Atlas Goetghebuer: Pierre-Jacques Goetghebuer (1788- 1866) was een Gentse architect, graveur, tekenaar, verzamelaar en schrijver. Gedurende zijn leven verzamelde hij een berg aan tekeningen, plattegronden, bouwtekeningen, plannen, illustraties, ... Deze zijn vandaag verzameld in de Atlas Goetghebuer en raadpleegbaar in het Archief Gent - <https://archiefpunt.be/archief/1101-90E0-85CB-4196-A4134534AE9A>.
- Beeldbank Gent: <https://beeldbank.stad.gent/portal/media>.
- Voor extra gegevens rond het primitief kadaster, mutatieschetsen, kadastrale leggers zijn er de overige archieven van de Stad Gent: <https://stad.gent/nl/cultuur-vrije-tijd/cultuur/archief-gent/populaire-themas#42120>.

Als laatste luik wordt gekeken naar de archeologische onderzoeken en waarnemingen die in de (nabije) omgeving van het plangebied reeds plaatsvonden, gaande van bureaustudies tot definitieve opgravingen of toevalsvondsten. Hiervoor wordt de CAI (Centrale Archeologische Inventaris) doorzocht. Het aantal waarnemingen of gebeurtenissen in de omgeving kan iets zeggen over de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats binnen het plangebied, maar is niet sluitend. Aangezien deze databank niet altijd up-to-date is (ontbreken meest recente gegevens) en bepaalde gegevens (voornamelijk toevalsvondsten, metaaldetectie) ontbreken, zullen ook de Dienst Stadsarcheologie Gent en het Agentschap Onroerend Erfgoed gecontacteerd worden. Als uitbreiding op deze inventaris, zullen ook volgende bronnen worden geraadpleegd:

- De online bibliografie van de relevante archeologische publicaties in het Gentse. Archeologische Bibliografie Gent: [Archeologische bibliografie van Gent.pdf](#).
- De Gentse Vereniging voor Stad, Archeologie, Landschap Monument (GVSALM) publiceert op geregelde tijdstippen een jaarboek met daarin een overzicht van de archeologische onderzoeken binnen de gemeentegrenzen: <https://drive.google.com/drive/folders/1-BmpvPkfygoHFko0Ai1-ipcYbU9Ldrk>.

In de synthese van de bureaustudie worden de gegevens van landschap, geschiedenis, cartografie en archeologie bij elkaar gelegd om een degelijke waardering van het plangebied op te maken. Tevens worden de toekomstige ingrepen tegenover deze waardering gezet om zo tot een conclusie te komen wat betreft het vervolgotraject. Hierbij zijn onderstaande onderzoeksvragen richtinggevend:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

Indien er een conflict zal ontstaan tussen de archeologische waardering en/of kennispotentieel van het plangebied en de toekomstige ingrepen dienen de nodige vervolgstappen ondernomen te worden. Deze worden beschreven in Deel2: het Programma van Maatregelen.

2.2 Assessment bureauonderzoek

2.2.1 Landschappelijk kader

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 1 en Figuur 2. Het plangebied is gelegen net ten westen van de historische stadskern van Gent. De omgeving van het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen II (DHM) rond + 8 m TAW.

Geomorfologie

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in het westelijk deel van Zandig Vlaanderen of het zogenaamde Vlaamse Valleilandschap, een reliëfarm, laag en vlak landschap met nauwelijks afgetekende beekvalleities.¹⁶ De topografie van de Vlaamse Vallei rond Gent wordt deels bepaald door tertiaire getuigenheuvels uit het paleogeen en neogeen, die in de ondergrond aanwezig zijn, zoals de Blandijnberg waarop de stad Gent zich heeft ontwikkeld. Ook komt op het laagterras een microreliëf voor dat is gevormd door eolische dekzanden en boreale stuifzandduinen. Daarnaast zijn lokaal ook niet-geërodeerde restanten van de verwilderde fluvioperiglaciale, pre-holocene dalbodem aanwezig in de vorm van donken. Het laagterras wordt ontwaterd door een complex van beekjes waarvan het grootste deel afwatert in de richting van de Leie of de Schelde.¹⁷

De Leie en Schelde kenden geen vaste bedding en vertoonden een sterk wisselend debiet ten gevolge van vorst- en dooiperiodes, waardoor een vlechtpatroon van verschillende rivierlopen ontstond. Deze schuurden een dal uit in de tertiaire lagen.¹⁸ De opvulling van de diepe pleistocene Vlaamse Vallei kreeg een aanvang in het eemiaan. De belangrijkste opvullingsfase was echter tijdens het weichseliaan, wanneer fluvio-eolisch dekzand en löss werd afgezet. De löss was afkomstig van Scandinavië, terwijl de dekzanden van lokale afkomst waren. De dekzanden werden in rugvormige structuren afgezet. Op deze zandige verhevenheden kwamen later kouters tot stand.¹⁹ Aan het begin van het holoceen, na de laatste ijstijd, werd de huidige riviervallei uitgesneden uit het dikke pakket sedimenten. Het verwilderde riviersysteem veranderde naar een meanderend riviersysteem. Grote meanders migreerden sterk. Het klimaat werd milder en vochtiger waardoor bosontwikkeling plaatsvond. Het landschap was samengesteld uit taiga en een halfopen dennen-berkenbos. In de boreale periode ontstonden landduinen door lokale opstuiving van de zandgronden. De vegetatie evolueerde in de atlantische periode naar een gemengd loofwoud met eik, els, hazelaar, olm, es en linde. De Leie trad in de winter uit haar bedding doordat de zeespiegel steeg. Hierdoor kwam de vallei blank te staan. Langs de zomerbedding ontstonden op deze manier zandige oeverwallen. Het fijner slib sedimenteerde verder van de rivier tot komgronden van zware klei. Tegelijk ontstonden uitgebreide moerassen door het vochtige klimaat en werden veenlagen gevormd. De rivierdalen werden opgevuld met afwisselend veen, klei en zand. Verlaten meanders verlandden en verveenden.²⁰

Het plangebied zelf is terug te vinden op een iets hoger gelegen zandrug omgeven door twee Leie-armen en de Lieve. Deze zandrug sluit ten oosten aan bij de getuigenheuvel Blandijnberg (Figuur 12 & Figuur 13) die een maximale hoogte bereikt van ca. 29 m TAW.

Hydrografie

In het alluviale gebied kunnen drie delen onderscheiden worden: de Scheldevallei, de Leievallei en de Kalevallei. De Schelde en Leie komen in Gent samen. Bij dit stelsel sluiten enkele smalle beekvalleien aan, van de Meirebeek, de Gavergracht, de Rosdambeek en de Grietgracht. Het koutergebied van Drongen-Mariakerke vormt de waterscheidingslijn tussen de Leie en Kale. Het hydrografische bekken van de Kale wordt onderschept door het kanaal Gent-Terneuzen. De meeste beken vloeien af naar de Schelde

¹⁶ DE MOOR & MOSTAERT 1993

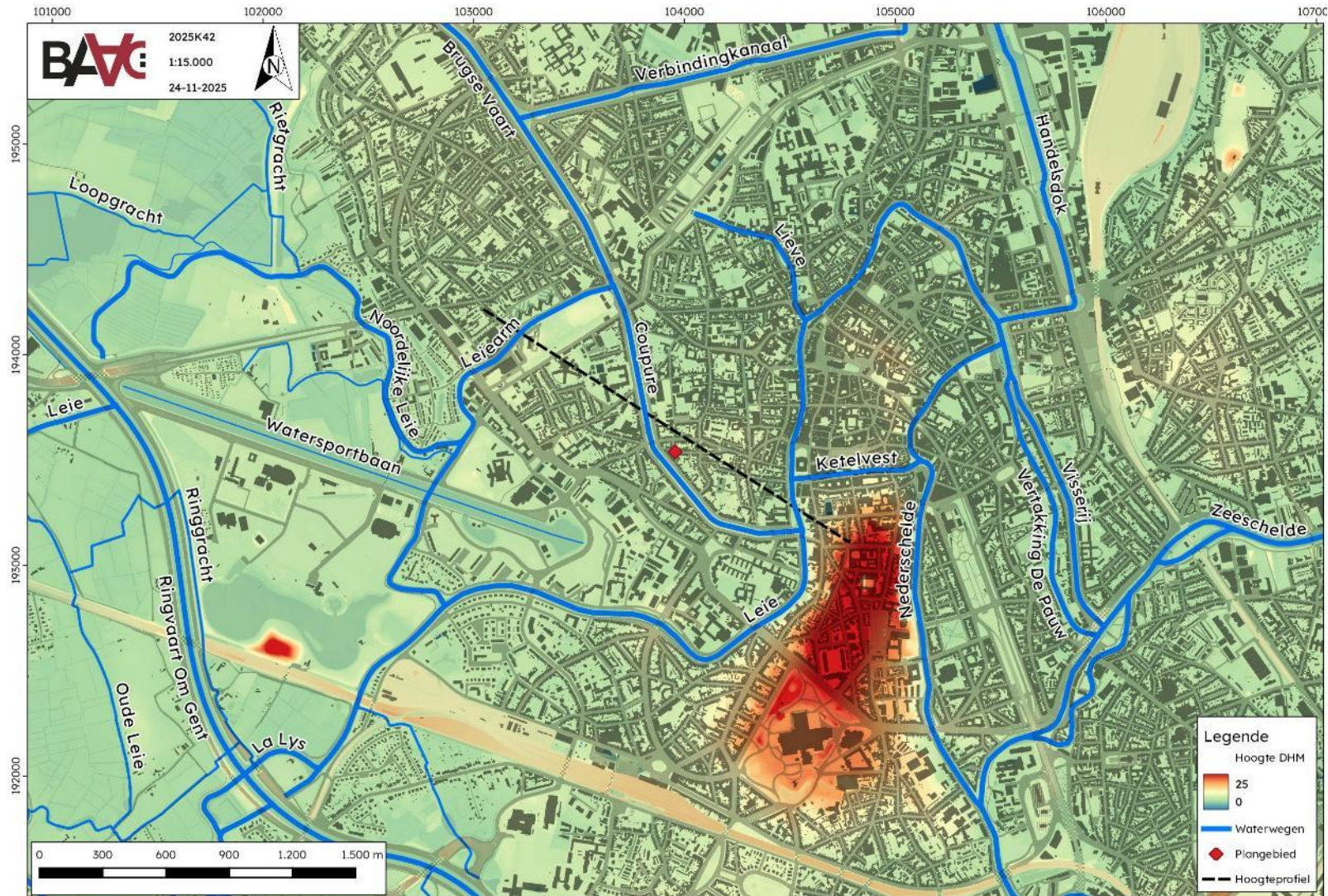
¹⁷ DE MOOR et al. 1999

¹⁸ VERBOVEN et al. 2008, p.84

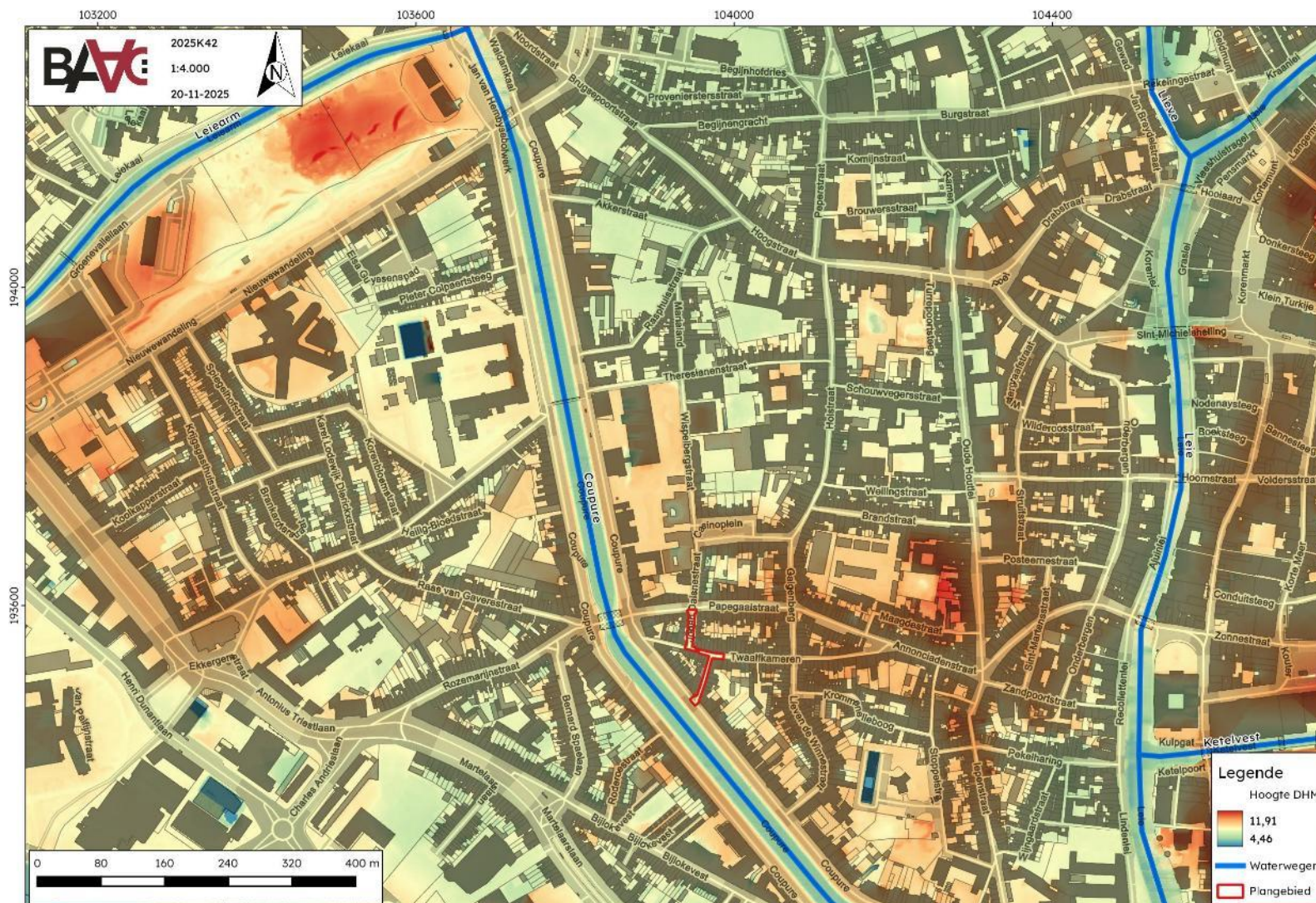
¹⁹ DE MOOR & MOSTAERT 1993; INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025 ID135188

²⁰ VERBOVEN et al. 2008, p.84

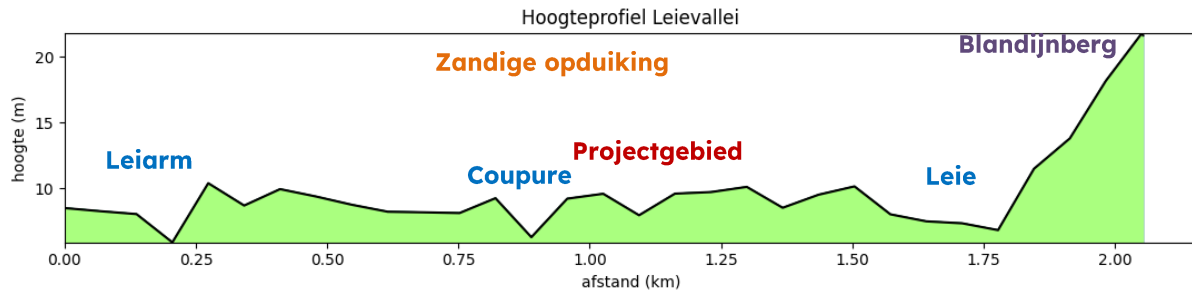
(Beneden-Schelde stroomafwaarts van Merelbeke en Boven-Schelde stroomopwaarts van Merelbeke). Enkel het gebied tussen Drongen en De Pinte wordt gedraineerd naar de Leie. Het plangebied bevindt zich langs de westelijke oever van de Leie, zowat 2 km voor de samenvloeiing met de Schelde (Figuur 12 & Figuur 13). Dichter bij het plangebied, onmiddellijk ten westen ervan, vinden we echter het kanaal de Coupure terug. Dit kanaal werd in de 18de eeuw gegraven om de loop van de Leie te verbinden met de Brugse Vaart ten noorden van Gent.

Figuur 12: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen - Kleinschalig.

Figuur 13: Plangebied en hoogteverloop op het DHM.

Figuur 14: Hoogteprofiel op de onmiddellijke omgeving van het terrein.

Paleogeen en neogeen (tertiair)

Het projectgebied bevindt zich in het Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge) (zie Figuur 15). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

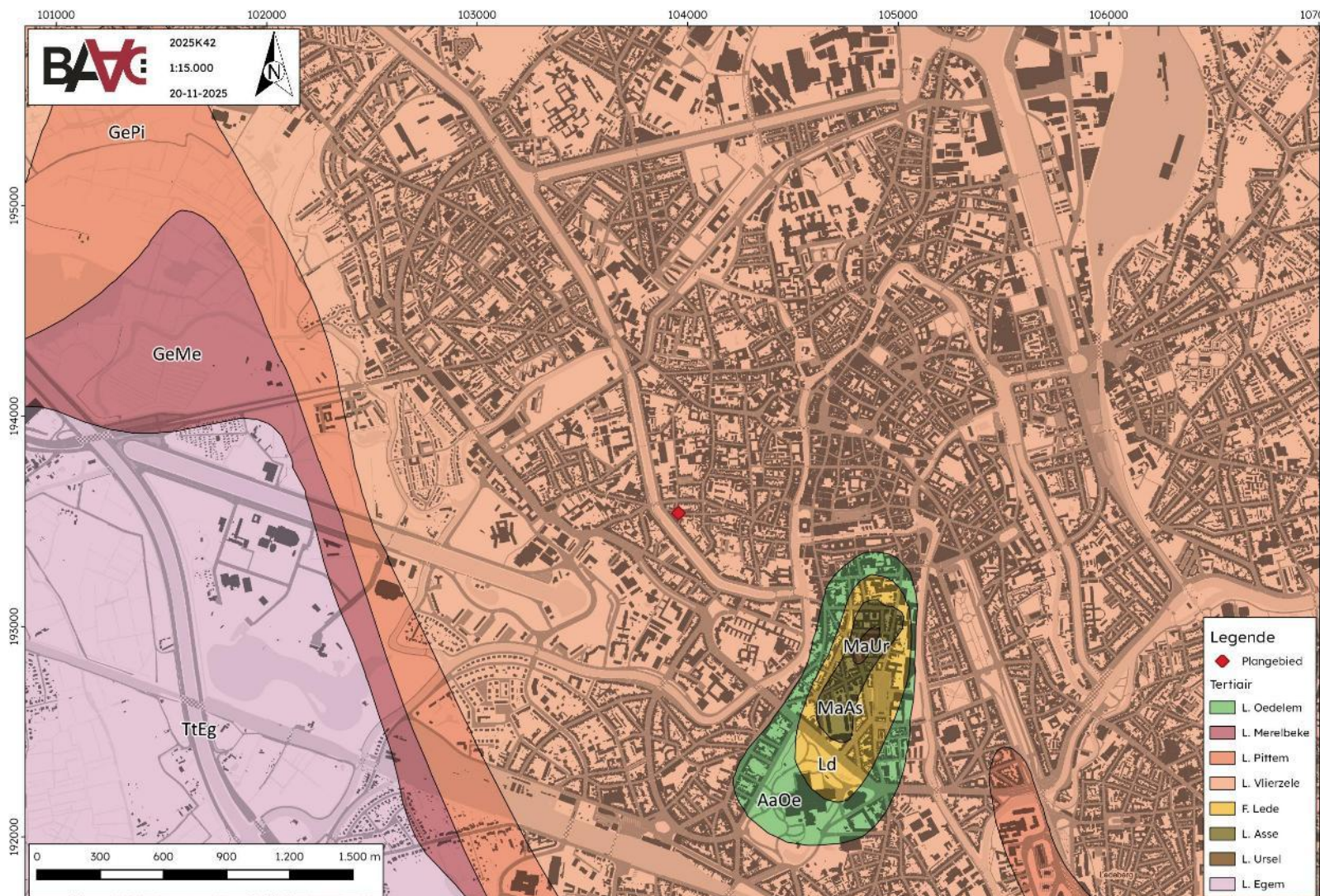
Het Lid van Vlierzele is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilagen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

Quartair

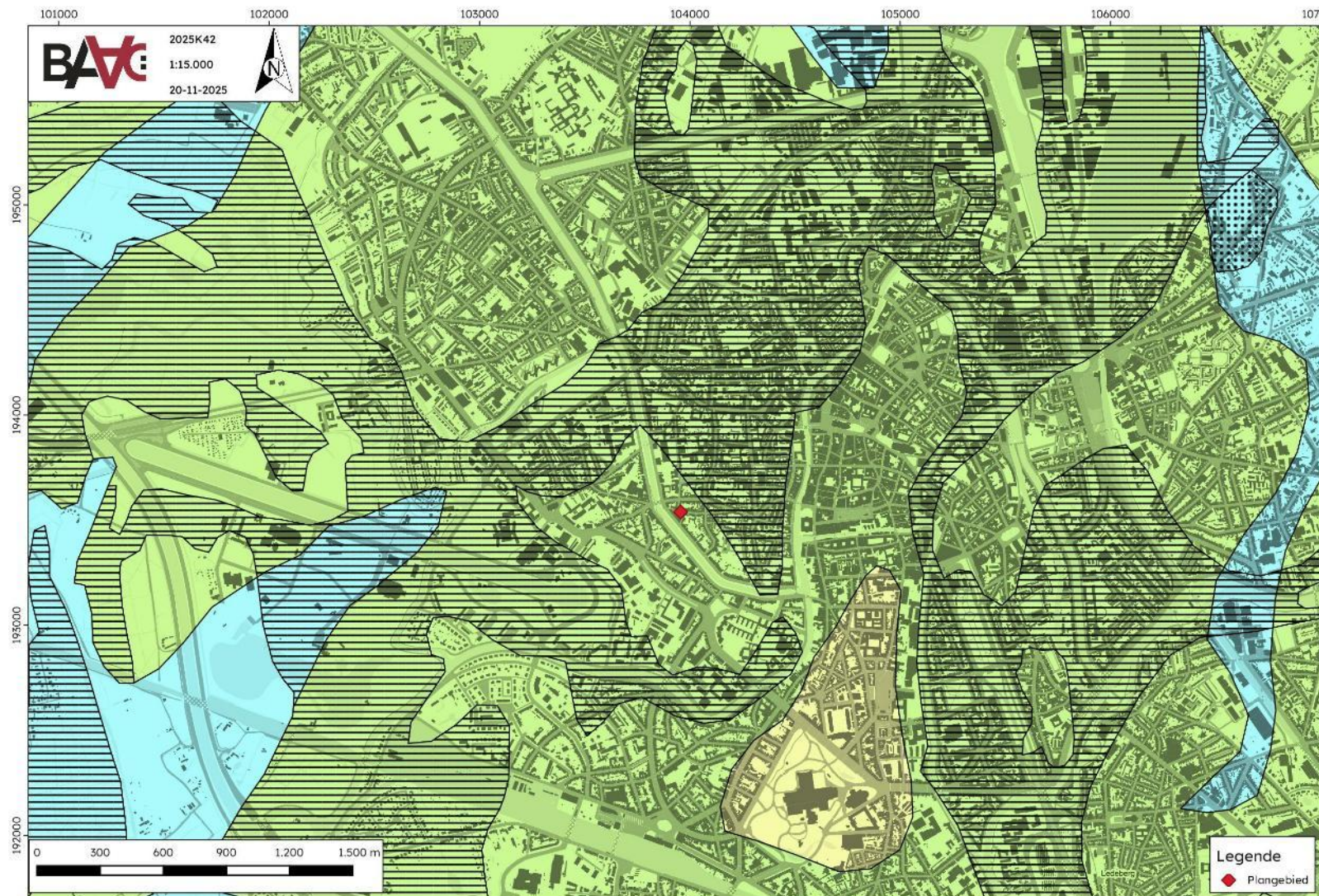
Het projectgebied is gelegen in het quartair Type 3 (Figuur 16). Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het weichseliaan tot mogelijk vroeg-holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het quartair.

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied niet gekarteerd en gekarteerde eenheden bevinden zich te veraf om deze te extrapoleren (Figuur 17). Het projectgebied bevindt zich op een zandige rug tussen twee Leiardmen. Ter plaatse kunnen dus zandige sedimenten verwacht worden.

Figuur 15: Plangebied op de tertiairgeologische kaart.

Figuur 16: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:200.000.

Figuur 17: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.

2.2.2 Historisch kader²¹

De vroegste sporen van menselijke aanwezigheid op het grondgebied van het huidige Gent dateren uit de steentijd. Archeologische vondsten tonen dat jagers en verzamelaars zich al in prehistorische tijden langs de rivieren Leie en Schelde ophielden, waarna in de bronstijd en ijzertijd meer permanente bewoning en landbouw ontstond. De ligging op de kruising van waterwegen maakte de locatie aantrekkelijk voor nederzettingen. Ze fungeerde als knooppunt tussen binnenland en zee en bood beschutting en rijkdom aan vis- en oevergrondstoffen. De vondst van verschillende grafcircels doet vermoeden dat al in die tijd de maatschappij hiërarchisch was georganiseerd. Voor de ijzertijd zijn uit het centrum van de stad slechts sporadische sporen gekend. Opgravingen uit de ruimere regio, zoals bijvoorbeeld in Sint-Denijs-Westrem, geven een beeld van goed georganiseerde nederzettingen. De naam Ganda, waarvan Gent is afgeleid, wordt gezien als een Keltisch toponiem voor een nederzetting aan de samenloop van twee rivieren, de Schelde en Leie.

Ganda was ook de plaats waar tot voor kort de meeste archeologische gegevens gekend waren voor het Romeinse Gent. Verschillende importproducten die ter plaatse gevonden werden duiden op het belang van de plaats in de Romeinse periode. Het wordt echter steeds duidelijker dat de nederzetting aan Ganda in die tijd, rond de 2^e en 3^e eeuw, omgeven was door verschillende inheems-Romeinse nederzettingen. Dergelijke nederzettingen vinden we onder andere aan The Loop, rond de Flanders Expohallen in Sint-Denijs-Westrem. In het stadscentrum zelf zijn minder sporen terug te vinden.

In de vroege middeleeuwen groeit rond de 7de-9de eeuw een strategische nederzetting, die vermoedelijk uit drie bevolkingskernen ontstond. de huidige Sint-Machariuswijk (portus Ganda), nabij de samenvloeiing van Leie en Schelde, het gebied rond de Sint-Baafskathedraal op de linkeroever van de Schelde en de zone op beide oevers van de Leie ten zuiden van het Gravensteen. De eerste is wellicht de oudste met vermoedelijk een Romeinse oorsprong. Een ander belangrijk ontwikkelingscentrum is de heuvelrug tussen Leie en Schelde, de Blandijnberg. Deze behoorde tot het domein van de Sint-Pietersabdij en was één groot stuk open akkerland.

Vanaf de 9de eeuw kreeg Gent door de aanleg van kastelen en kerken en door gunstige handelsroutes een steeds belangrijkere rol in Vlaanderen. De aanwezigheid van een grafelijke macht en het stimuleren van markten zorgden voor een geleidelijke verstedelijking. In de 10de en 11de eeuw begint zich een herkenbare stedelijke kern te vormen langs de rivieren. Door een bloeiende lakennijverheid en de handel in wol groeide de bevolking vanaf de 2^e helft van de 10de eeuw fors aan, waardoor nieuwe stadskernen ontstonden. Het areaal binnen de eerste portusomwalling bleek te klein te zijn voor deze snelle groei en reeds in de 11de eeuw werd gestart met de uitbreiding van de stad. Op plaatsen waar de toenmalige stad niet door natuurlijke waterlopen werd omgeven, legde men nieuwe grachten aan.

In de loop van de 11de tot 14de eeuw beleeft Gent zijn grootste bloei en groeit uit tot een van de belangrijkste stedelijke centra van Noordwest-Europa door de productie en handel in luxe- en wollenstoffen. Sinds de 12de eeuw verrezen de eerste stenen patriciërswohnungen en stapelhuizen opgebouwd uit Doornikse kalksteen. Tijdens de 13de eeuw barstte de stad uit zijn voegen. Bij de aanvang van de 14de eeuw werd een nieuwe nog ruimere stadsomwalling verwezenlijkt. In de perifere wijken kwam vooral houtbouw te staan. Grote gebieden bleven echter nog ruraal. Bij het oprichten van de nieuwe stadsomwalling werd opnieuw gretig gebruik gemaakt van de aanwezige waterlopen en moeraslanden. Deze hadden niet alleen een defensieve functie, maar ook voor het drijven van handel en het uitvoeren van verscheidene ambachtelijke activiteiten waren deze waterrijke zones van groot belang. Het plangebied bevindt zich op dit moment net binnen deze 14de-eeuwse stadsomwalling. Op Figuur 18 is de geschatte projectlocatie te zien op het plan van Deventer uit de 16de eeuw. De wijk Ekkergerem was voornamelijk gekend om zijn tuinbouw en bloementeelt. Hoewel het gebied binnen de stadsvesten lag bleef het lange tijd zijn landelijk karakter bewaren. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn op het plan talrijke windmolens op te merken. De straat Twaalfkameren, die deel uitmaakt van het projectgebied, is al te herkennen op het plan. Volgens dit plan ligt het projectgebied op dit moment letterlijk aan de rand van de stedelijke bebouwing. Enkel langs de Twaalfkameren zelf is bebouwing op

²¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: Erfgoedobject ID140021; thema ID13961; thema ID14751; thema ID14752; DE CLERCQ & LALEMAN 2010; LALEMAN et al. 1985

te merken. De weg die vanaf de Twaalfkameren richting het zouden afsplitst is de Brioolstraat terwijl de Johan Daisnestraat herkent kan worden in het lichtere pad dat zich na de bebouwing richting het Noorden uitstrekt. In deze beide straten is voorlopig geen bebouwing op te merken.

De groei en het succes van Gent werd echter gedeeltelijk ontredderd door tal van conflicten en sociale beroeringen vanaf de 14de eeuw. Concurrentie met o.a. Brabant en Engeland zorgde ervoor dat Gent zijn unieke handelspositie op vlak van lakennijverheid verloor. Gent speelde bijvoorbeeld ook een grote rol bij de onafhankelijkheidsstrijd van Vlaanderen tegenover Frankrijk. Uiteindelijk werd de economische, sociale en politieke structuur van de stad grondig gewijzigd. Gent kreeg ook een prominente rol tijdens de godsdienstoorlogen in de tweede helft van de 16de eeuw. Onder calvinistisch bewind (1577-1584) kreeg de stad een nieuwe gebastioneerde omwalling. Deze nieuwe bastions zijn meteen zichtbaar op het plan van Horenbault (Figuur 19). We treffen een vergelijkbare situatie aan als op het plan van Deventer. Het projectgebied bevindt zich op de rand van de stedelijke bebouwing. Enkel in de Twaalfkameren is bebouwing op te merken. De Johan Daisnestraat lijkt hier wel al een meer permanent karakter gekregen te hebben.

Tijdens de 17de eeuw kon Gent stilaan terug tot bloei komen. Deze eeuw werd gekenmerkt door een intensieve bouwbedrijvigheid. Onder andere het versteningsproces van woonhuizen werd intensief doorgevoerd. De oorlogen tegen Lodewijk XIV veroorzaakten een korte periode van achteruitgang aan het begin van de 18de eeuw. Onder Oostenrijks bewind (1714-1792) kon de stad echter opnieuw bloeien. Handel en nijverheid werd gestimuleerd, de eerste fabrieken werden opgericht en een nieuwe handelaarsklasse ontwikkelde zich. Deze klasse was verantwoordelijk voor het oprichten van enkele statige herenhuizen in het stadscentrum. Hoewel de cartografische bronnen uit deze periode nog steeds aangeven dat de wijk Ekkergerm zich kenmerkt door een landelijk karakter dat het toch steeds meer deel zal gaan uitmaken van het stedelijk weefsel. In het midden van de 18de eeuw (1751-1753) wordt zo ook de Coupure gegraven die de Leie met de Brugse Vaart zal verbinden. De Coupure bleef een belangrijk kanaal tot het uitgraven van de Ringvaart in 1969. In 1781 worden langs weerszijden van het water wandelpaden aangelegd.

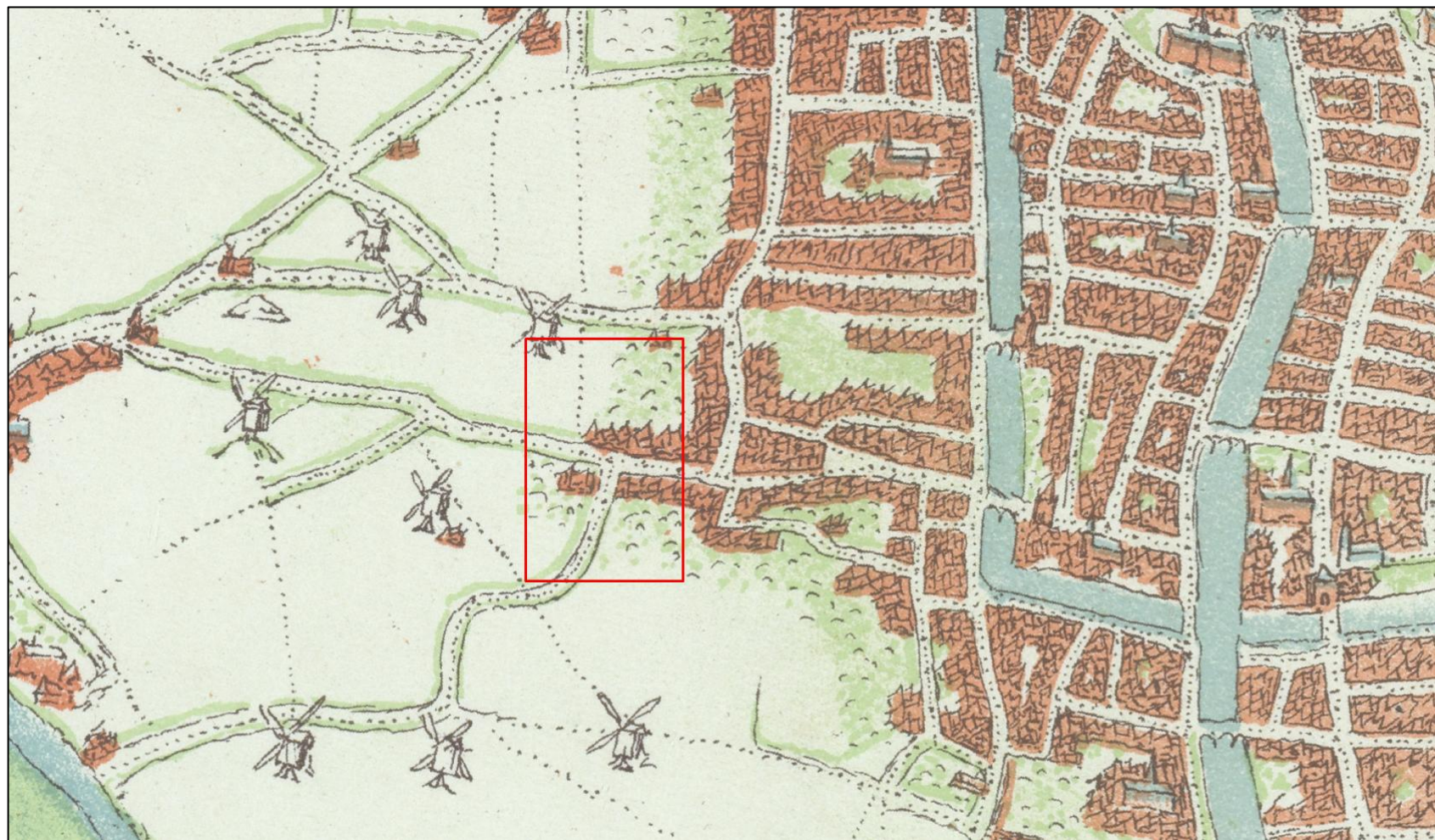
In de 18de en vooral de 19de eeuw verandert Gent ingrijpend door industrialisatie en territoriale hervormingen. Op het einde van de 18de eeuw werd reeds gestart met de ontmanteling van de stadsmuren. Napoleon I zette de ontmanteling van de stadsomwalling voort. De stad kende in de 19de eeuw een economische bloei onder Hollands bewind, vooral dankzij de katoennijverheid. De stad werd één van de leidende textielcentra in Europa. Op 60 jaar tijd werd het bevolkingsaantal verdubbeld. In deze periode werden verschillende arbeiderswijken (beluiken) en fabrieken opgericht. Bebouwing reikte tot aan de randgemeenten. Dit is duidelijk zichtbaar op de cartografische bronnen. Vanaf deze periode gaat ook het projectgebied definitief deel uitmaken van het stedelijk weefsel. In de stad zelf werden talrijke historische waterwegen en wallen gedempt. Het stratenplan werd vooral onder burgemeester Emile Braun (1895-1920) sterk gewijzigd.

Vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste cartografische bronnen die het projectgebied zeer precies weergeven. Zowel op het primitief kadaster (Figuur 22), het Napoleontisch kadaster (Figuur 21) als het plan van Gérard (Figuur 23) is de bebouwing langs de Twaalfkameren en Brioolstraat duidelijk te zien. Ook in de Johan Daisnestraat zijn een viertal huisjes op te merken. Ergens in het midden van de 19de eeuw ondergaat de Johan Daisne een rechtekking en verbreding. De rooilijn wordt naar achter en recht getrokken. Deze verschuiving is het eerst zichtbaar op het plan van Gévaert – Van Impe (Figuur 24) en is zonder veel veranderingen in de huidige percelering bewaard gebleven.

Twee wereldoorlogen lieten echter hun sporen na in het stedelijk weefsel, waarna wederopbouw, suburbanisatie en later herwaardering van het historische centrum volgden. Vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw nam de nadruk op erfgoedzorg en stadsvernieuwing toe. Vele monumenten werden geconserveerd en musea en culturele instellingen versterkten de internationale uitstraling van de stad.

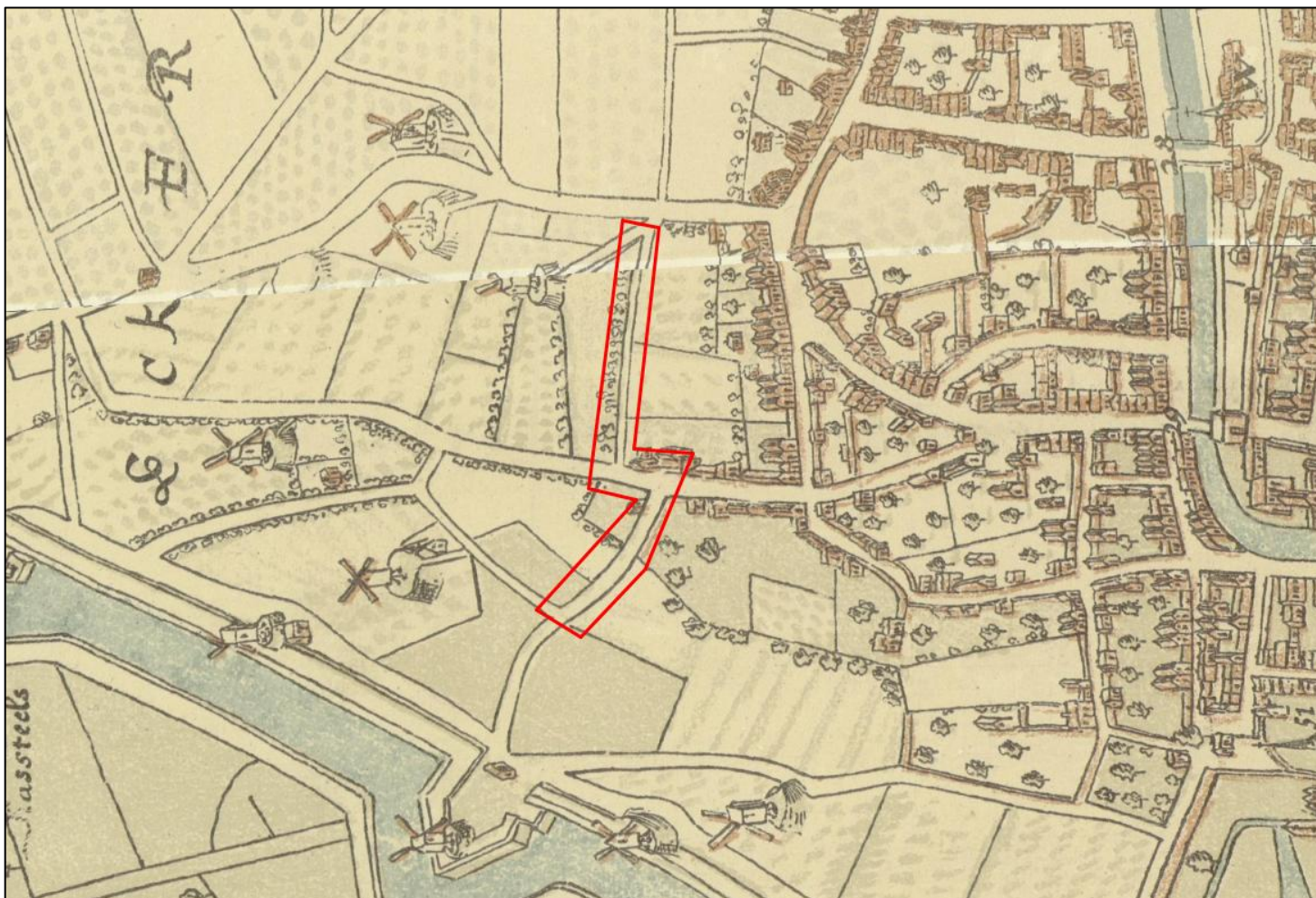
Gent ontwikkelde zich dus van prehistorische nederzetting langs rivieren tot een van de belangrijkste handelssteden van middeleeuws Europa, opgebouwd rond wapens, kerken, gilden en textielproductie. De vroegmoderne en moderne periodes introduceerden militaire aanpassingen, industriële heroriëntatie en grote stadsuitbreidingen. Vanaf de 20^e eeuw komt de nadruk op erfgoedzorg en stadsvernieuwing te liggen.

Voor het huidige plangebied is belangrijk dat het vanaf de 14de eeuw binnen de stadsomwalling komt te liggen. Het behoudt echter toch nog lange tijd zijn landelijk karakter. Pas vanaf het midden van de 19de eeuw gaat het plangebied echt deel uitmaken van het stedelijk weefsel.

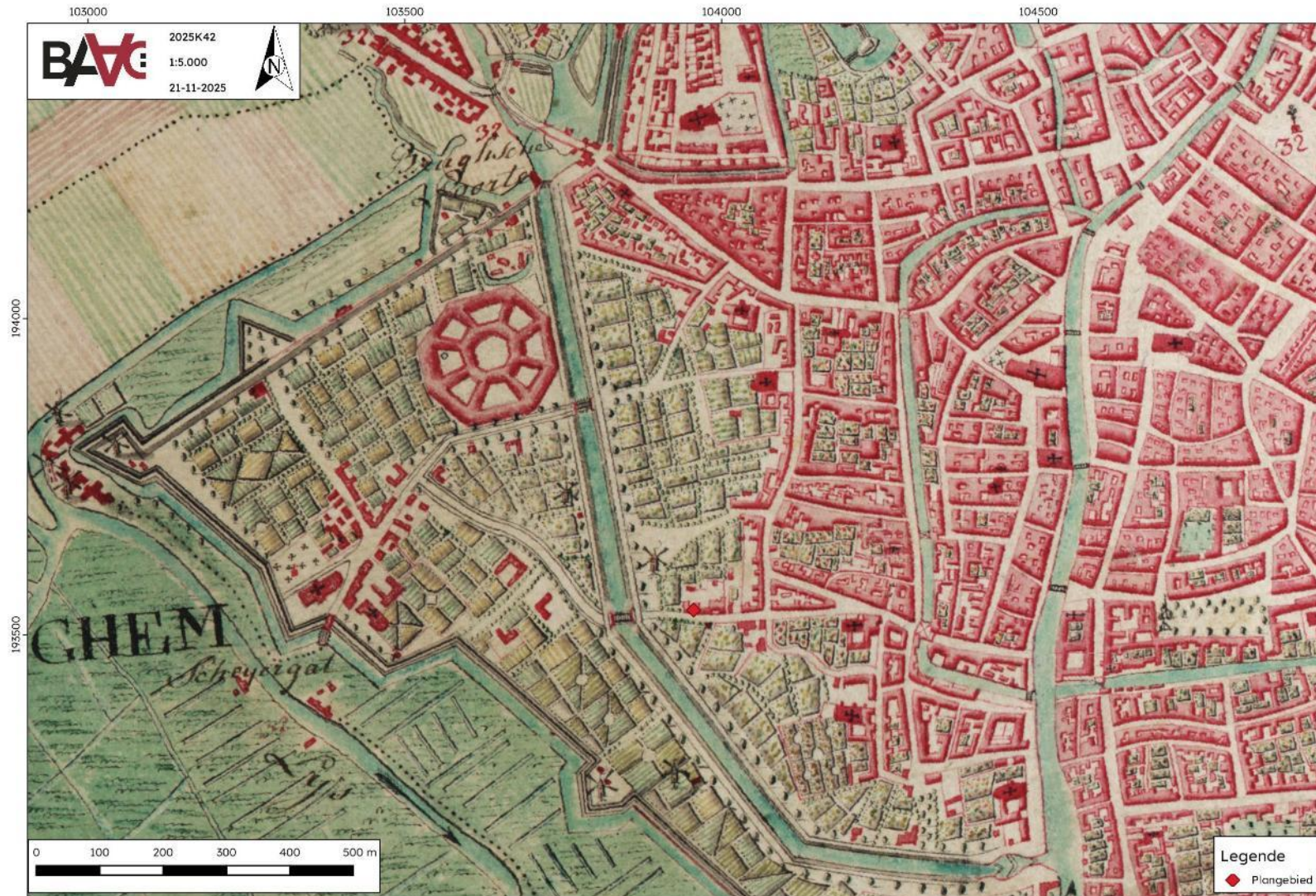
Figuur 18: Geschatte locatie van het projectgebied op het plan van Jacob van Deventer (1545-1575).²²

²² KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

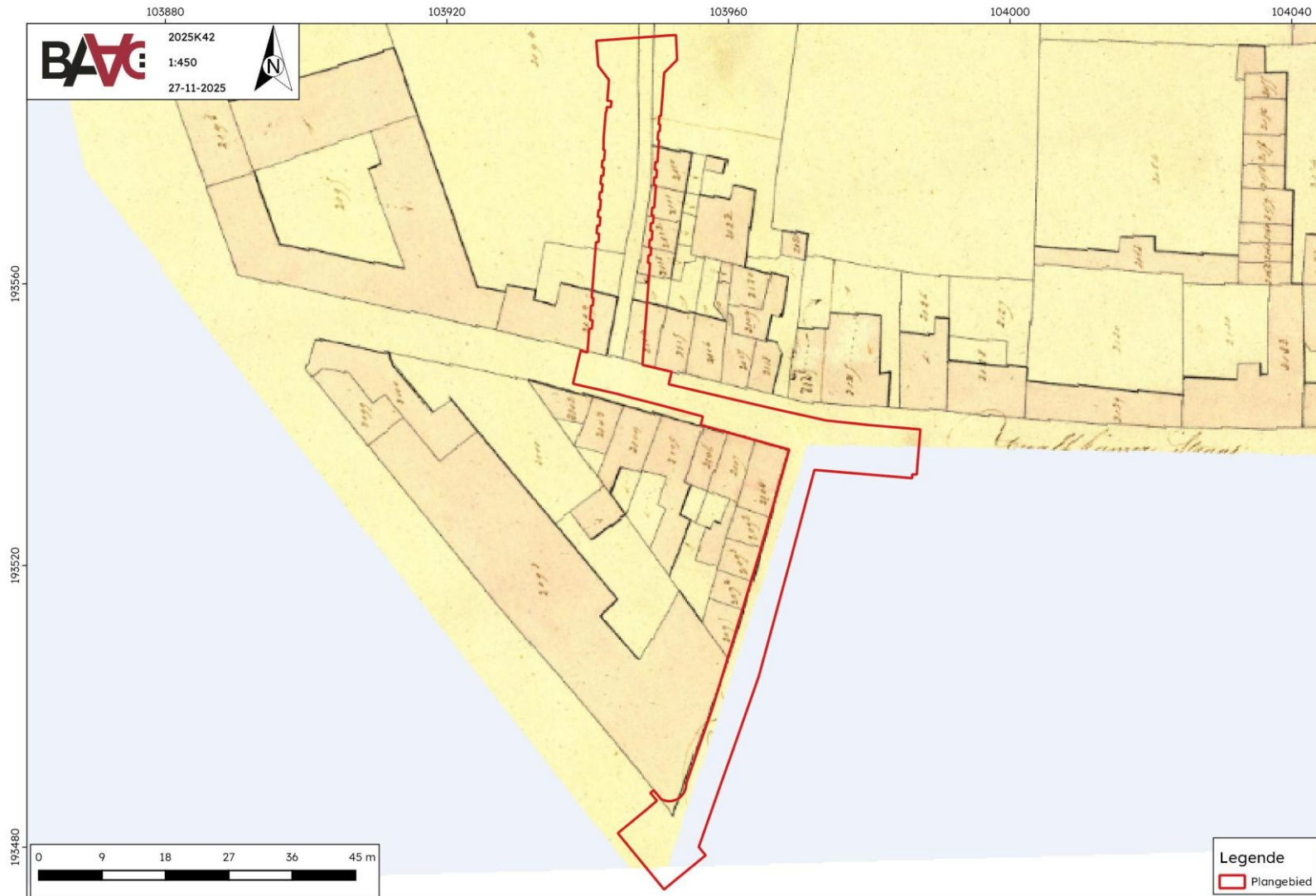

Figuur 19: Geschatte locatie van het projectgebied op het plan van Horenbault (1619).²³

²³ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

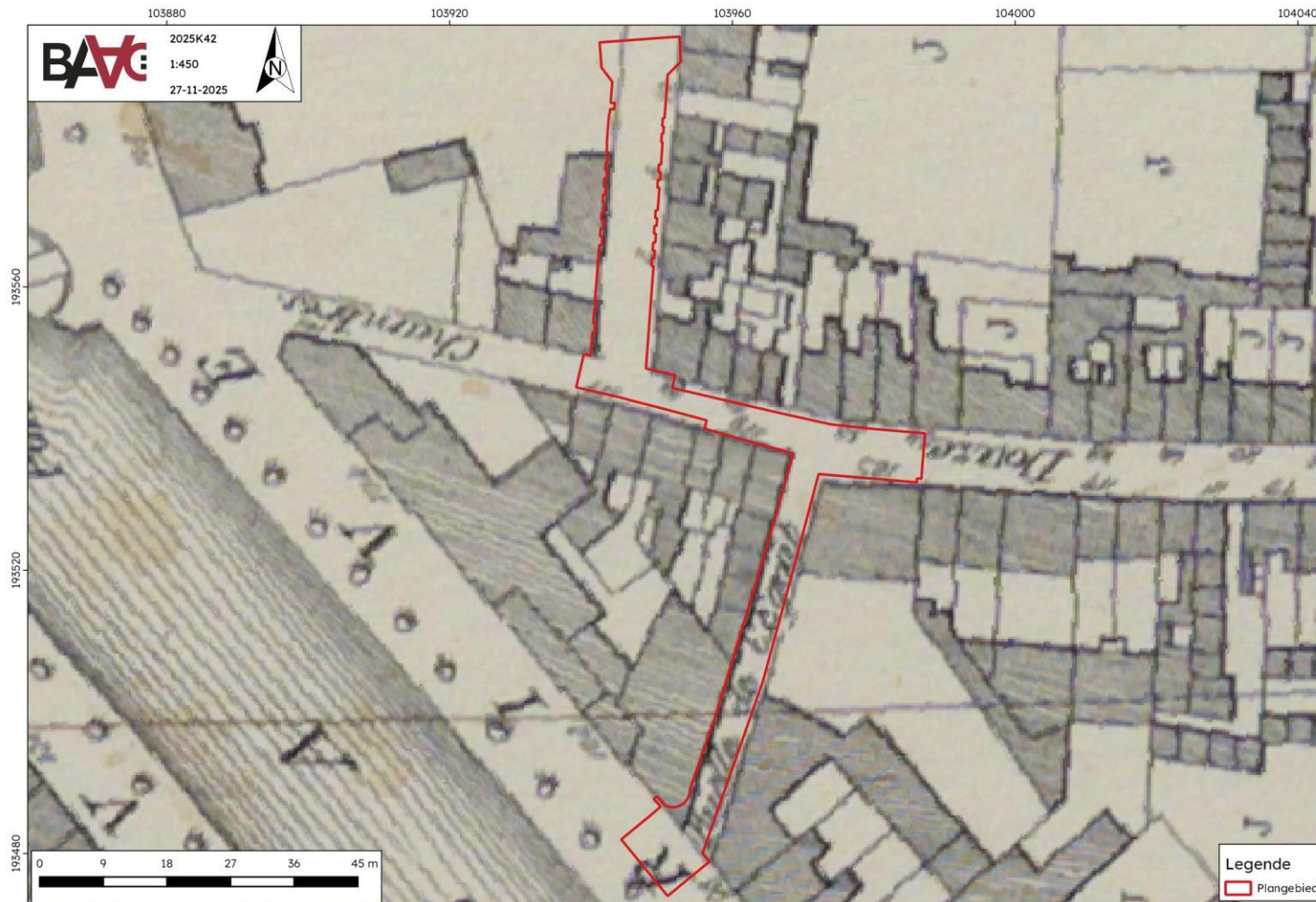
Figuur 20: Plangebied op de Ferrarskaart (1771-1778).

Figuur 22: Plangebied op het primitief kadaster (1834-1844).

Figuur 23: Plangebied op het Plan van Gérard (1855-1857)

Figuur 24: Plangebied op de Gévaert-Van Impe (1878).

Figuur 25: Plangebied op de orthofoto van 2025.

2.2.3 Archeologisch kader

Onderstaand archeologisch kader is hoofdzakelijk gebaseerd op de gegevens opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) en ander archeologisch onderzoek in de regio.

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. In de onmiddellijke omgeving het plangebied zijn heel wat archeologische waarden gekend (

Figuur 26).²⁴ Binnen een straal van 500 m rond het projectgebied gaat het om een 40-tal meldingen (Tabel 3).

In de directe omgeving betreft het voornamelijk waarnemingen bij werkzaamheden in de stad. Het gaat hierbij om resten van laatmiddeleeuwse datering, of jonger (ID 157832, 333564, 333565 en 333589). Ook enkele toevalsvondsten werden in de onmiddellijke omgeving geregistreerd: 333550: schilderingen die de annunciatie van de Maagd Maria voorstellen; 333562: enkele scherven roodbakkend aardewerk en 333563: een bronzen munt uit de Midden-Romeinse tijd.

²⁴ CAI 2024

Tabel 3: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied²⁵

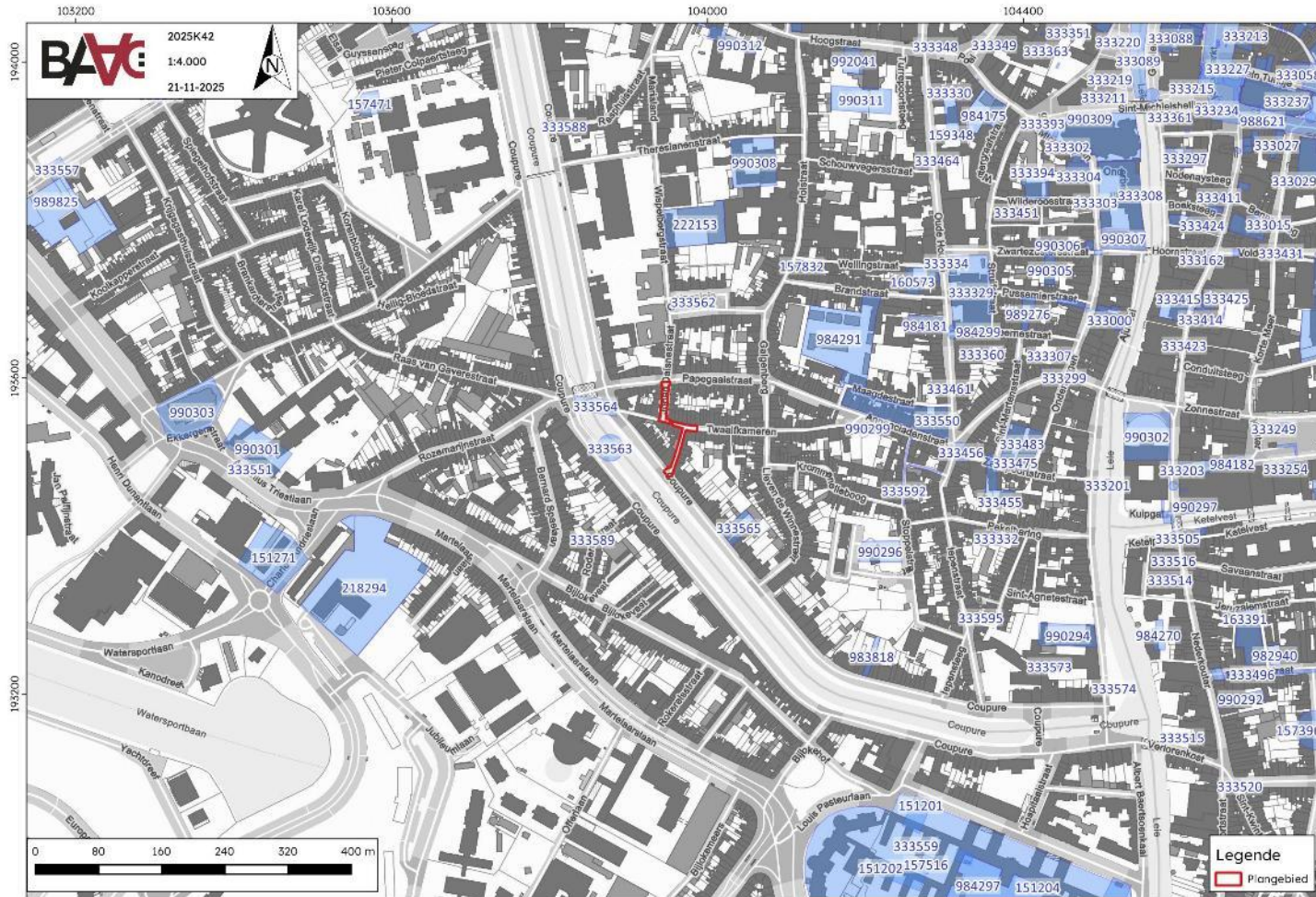
CAI-ID	Naam	Locatie	Structuren	Gebeurtenistype	Typologie	Materiaal	Datering
151271	Charles Andrieslaan 2-90 (WSH031)	Charles Andrieslaan 2-90 (Gent)	Onbepaald	kaartstudie	sites met walgracht		16de eeuw
151515	Hoogstraat 41	Hoogstraat 41 (Gent)	Grondsporen	opgraving, evaluierend terreinonderzoek	archeologische objecten, losse vondsten	aardewerk	17de eeuw, 18de eeuw
157471	Rasphuis	Coupure Links (Gent)	Grondsporen	opgraving	openbare gebouwen		18de eeuw
157832	Wellingstraat 103	Wellingstraat 103 (Gent)	Grondsporen, Monumentaal Relict	bouwarcheologisch onderzoek, erfgoedonderzoek, evaluierend terreinonderzoek	woonhuizen		16de eeuw, late middeleeuwen
160573	Hotel Verhaegen-Lammens	Oude Houtlei (Gent)	Grondsporen	opgraving			16de eeuw
218294	Verenigde Natieslaan	Verenigde-Natieslaan (Gent)					
990296	Verdwenen kerk	Stoppelstraat (Gent)	Onbepaald	kaartstudie	kerken		nieuwe tijd
990299	Kerk annonciadenklooster	Annonciadenstraat 29 (Gent)	Grondsporen	kaartstudie	kloosterkerken		17de eeuw
990301	Verdwenen kerk	Antonius Triestlaan 12 (Gent)	Grondsporen	kaartstudie	kloosterkerken, religieuze gebouwen en complexen		late middeleeuwen
990308	Kerk Karmelietessenklooster	Theresianenstraat 9 (Gent)	Monumentaal relict	kaartstudie	kloosterkerken, kloosters		17de eeuw
990311	Verdwenen kerk	Hoogstraat 19 (Gent)	Grondsporen	kaartstudie	kerken		nieuwe tijd
990312	Kerk Dominicanenklooster	Holstraat 8 (Gent)	Monumentaal relict	kaartstudie	gasthuizen, kloosterkerken, leprozerie, religieuze gebouwen en complexen		volle middeleeuwen
333329	Oude Houtlei (DCZSA330)	Oude Houtlei (Gent)	Grondsporen	toevalsvondsten	linies		volle middeleeuwen
333331	Oude Houtlei (DCZSA332)	Oude Houtlei (Gent)	Monumentaal Relict	erfgoedonderzoek	linies		volle middeleeuwen

²⁵ CAI 2024

333332	Pekelharing 29 (DCZSA333)	Pekelharing 29 (Gent)	Grondsporen	evaluerend terreinonderzoek	crematiegraven, vlakgraven		Vroeg- Romeinse tijd
333333	Posteernepoort (DCZSA334)	Oude Houtlei (Gent)	Archeologische Objecten	archeologische veldkartering	archeologische objecten, vondstenconcentraties	glas	
333334	Oude Houtlei (DCZSA335)	Oude Houtlei (Gent)	Archeologische Objecten	archeologische veldkartering	archeologische objecten, losse vondsten	aardewerk	17de eeuw
333360	Posteernestraat 21 (DCZSA361)	Posteernestraat 21 (Gent)	Middeleeuwse stadsmuur, Zandwinningskuilen	opgraving, erfgoedonderzoek	stadsomwallingen, zandwinning	Doornikse kalksteen	12de eeuw, volle middeleeuwen
333455	Zandpoortstraat 45 (DCZSA456)	Zandpoortstraat 45 (Gent)	Monumentaal Relict, Archeologische Objecten	opgraving	nijverheidsgebouwen en productieplaatsen, wallen (verdedigingselementen)		volle middeleeuwen
333456	Zandpoortstraat (DCZSA457)	Zandpoortstraat (Gent)	Monumentaal Relict	erfgoedonderzoek	aanlegplaatsen		
333461	Oude Houtlei (DCZSA462)	Oude Houtlei (Gent)	Archeologische Objecten	archeologische veldkartering	archeologische objecten, losse vondsten	aardewerk	late middeleeuwen
333475	Sint-Martensstraat (DCZSA476)	Sint-Martensstraat (Gent)	Archeologische Objecten	evaluerend terreinonderzoek	archeologische objecten, losse vondsten	aardewerk, natuursteen	middeleeuwen, steentijd
333483	Onderbergen 86 (DCZSA484)	Onderbergen 86 (Gent)	Archeologische Objecten	toevalsvondsten	woonhuizen		17de eeuw
333550	Annonciadenstraat (DCZSA551)	Annonciadenstraat (Gent)	Combinatie	toevalsvondsten			
333551	Antonius Triestlaan (DCZSA552)	Antonius Triestlaan (Gent)	Grondsporen	evaluerend terreinonderzoek	afvalkuilen, beerputten		
333559	Bijloke (DCZSA560)	Bijloke (Gent)	Grondsporen, Combinatie, Monumentaal Relict	opgraving	afvalkuilen, beerputten, kerken, kloosters, vlakgraven, wallen (verdedigingselementen)		late middeleeuwen
333562	Casinoplein (DCZSA563)	Casinoplein (Gent)	Archeologische Objecten	toevalsvondsten	archeologische objecten, vondstenconcentraties	aardewerk	nieuwe tijd
333563	Coupure (DCZSA564)	Coupure (Gent)	Archeologische Objecten	toevalsvondsten	losse vondsten, munten		Midden- Romeinse tijd
333564	Coupure (DCZSA565)	Coupure (Gent)	Grondsporen	evaluerend terreinonderzoek	bruggen		18de eeuw

333565	Coupure Rechts 168 (DCZSA566)	Coupure Rechts (Gent)	Archeologische Objecten, Grondsporen	evaluerend terreinonderzoek	archeologische objecten, vondstenconcentraties	aardewerk	
333588	Rasphuisstraat (DCZSA589)	Rasphuisstraat (Gent)	Archeologische Objecten	evaluerend terreinonderzoek	archeologische objecten, vondstenconcentraties	aardewerk, biologisch materiaal, metaal, natuursteen	middeleeuwen, nieuwe tijd
333589	Rode Roestraat (DCZSA590)	Rode Roestraat (Gent)	Archeologische Objecten	evaluerend terreinonderzoek	archeologische objecten, vondstenconcentraties		nieuwe tijd
333592	Stoppelstraat (DCZSA593)	Stoppelstraat (Gent)	Grondsporen, Combinatie, Archeologische Objecten	evaluerend terreinonderzoek	archeologische objecten, vondstenconcentraties, wegen	aardewerk	17de eeuw, late middeleeuwen, middeleeuwen
333593	Koperstraat (DCZSA594)	Koperstraat (Gent)	Grondsporen	evaluerend terreinonderzoek			17de eeuw
333595	Wijngaardstraat 58 (DCZSA596)	Wijngaardstraat 58 (Gent)	Archeologische Objecten	evaluerend terreinonderzoek	archeologische objecten, vondstenconcentraties	aardewerk	late middeleeuwen
983818	Gent Coupure 94	Coupure 94 (Gent)	18de-eeuws kasseiniveau, Ophogingspakket	proefsleuven en proefputten i.f.v. sporensites	ophogingslagen, vloeren		18de eeuw, 19de eeuw, 20ste eeuw
984181	Kerk Klooster van de clarissen-urbanisten	Oude Houtlei 122 (Gent)	Klooster en kerk (17de-19de eeuw)	bouwarcheologisch onderzoek, kaartstudie	beerputten, grafkelders, kelders, kerken, kloosterkerken, kloosters, muurresten, onderdelen van gebouwen en structuren, woningen, zijbeuken		19de eeuw, derde kwart 17de eeuw, derde kwart 19de eeuw, eerste kwart 18de eeuw, tweede kwart 19de eeuw, vierde kwart 17de eeuw

984291	Maagdestraat 14-16	Maagdestraat 14-16 (Gent)	Zandwinningskuilen , Oud leefniveau en kuil	proefsleuven proefputten sporensites	en i.f.v.	bouwmaterialen, kuilen, vaatwerk, zandwinning	aardewerk, houtschool	19de eeuw, Romeinse tijd
984299	Posteernestraat	Posteernestraat (Gent)	IJzertijd, Middeleeuwen	opgraving		ambachtelijke objecten, cultuurlagen, grachten (verdedigingselementen), muurresten, stadsmuren, stadsomwallingen, stadspoorten, vaatwerk	aardewerk, grijs aardewerk, protosteengoed, rood aardewerk	12de eeuw, 13de eeuw, 14de eeuw, late ijzertijd (westen)

Figuur 26: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart.²⁶

²⁶ CAI 2024

Naast de data opgenomen in de CAI, is ook onderstaand ander onderzoek in de regio relevant voor voorliggend dossier.

Tabel 4: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio.²⁷

Type	ID	Locatie	Geen maatregelen	Uitgesteld vooronderzoek	Behoud in situ	Opgraving	Verdere verwerking
EV	3050	Opgraving Gent Hoogstraat 19			X		
AN	2923	Vooronderzoek Gent Bijlokehof	X				
AN	4182	Vooronderzoek Gent Verenigde Natieslaan	X				
AN	5041	Vooronderzoek Gent Raas van Gaverestraat	X				
AN	6012	Vooronderzoek Gent Coupure Links Aansluiting Onderdoorgang Rozemarijnbrug	X				
AN	6479	Vooronderzoek Gent Hoogstraat 19			X		
AN	8450	Vooronderzoek Gent Campus Coupure	X				
AN	8866	Vooronderzoek Gent Monasterium	X				
AN	9796	Vooronderzoek Gent 18-Gen/aju-2018 180	X				
AN	10432	Vooronderzoek Gent Jubileumlaan	X				
AN	11277	Vooronderzoek Gent Stoppelstraat 4-6-8	X				
AN	12917	Vooronderzoek Gent Roderoestraat	X				
AN	13668	Vooronderzoek Gent Casinoplein	X				
AN	14056	Vooronderzoek Gent Akkerstraat	X				
AN	15241	Vooronderzoek Gent Rozemarijnstraat 76	X				
AN	15361	Vooronderzoek Gent Hoogstraat 15	X				
AN	17882	Vooronderzoek Gent Coupure Rechts		X			
AN	18484	Vooronderzoek Gent Jubileumlaan	X				
AN	18589	Vooronderzoek Gent Coupure 298	X				
AN	20263	Vooronderzoek Gent Holstraat 80-82	X				
AN	20642	Vooronderzoek Gent Coupure 94	X				
AN	20761	Vooronderzoek Gent Coupure 105	X				
AN	20954	Vooronderzoek Gent Jubileumlaan Blok 1 en 3	X				
AN	21010	Vooronderzoek Gent Posteernestraat 42	X				
AN	21728	Vooronderzoek Gent Coupure 104	X				
AN	22138	Vooronderzoek Gent Groot-Brittaniëlaan/r40	X				
N	22675	Vooronderzoek Gent Coupure 94	X				
AN	23124	Vooronderzoek Gent Verenigde-Natieslaan	X				
AN	24324	Vooronderzoek Gent Zwartzustersstraat 18		X			
AN	26052	Vooronderzoek Gent Amanduskapel	X		X		
AN	26711	Vooronderzoek Gent Martelaarslaan 250-256	X				
AN	27186	Vooronderzoek Gent Lindenlei 38 - Sloop	X				
N	27349	Vooronderzoek Gent Posteernestraat 42	X				
AN	27489	Vooronderzoek Gent Zwartzustersstraat 18 Aanpassing	X				

²⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025

AN	27495	Vooronderzoek Gent Theresianenstraat 9	X	
AN	27947	Vooronderzoek Gent Theresianenstraat 9	X	
AN	29801	Vooronderzoek Gent Lindenlei 38 - Nieuwbouw		X
AN	31878	Vooronderzoek Gent Coupure Rechts 312 en 308 Casinoplein 23	X	
AN	32832	Vooronderzoek Gent Optimalisatie Buitenruimte Coupure 54 (gecou01)	X	
AN	34602	Vooronderzoek Gent Holstraat 62	X	
AN	34769	Vooronderzoek Gent Kunsthumaniora Sint- Lucas	X	

Binnen een straal van 500 m werd dus al heel wat vooronderzoek uitgevoerd. Om het archeologisch potentieel te duiden kan de opgraving aan de Hoogstraat 19 in Gent van naderbij bekeken worden. Deze opgraving bracht een complexe occupatiegeschiedenis aan het licht die teruggaat tot de late 12de eeuw. In deze vroegste fase, toen het gebied nog buiten de stadsomwalling lag, werd het terrein opgehoogd, gedraineerd en mogelijk geëxploiteerd als akker- of weideland, met sporadische afvalkuilen maar zonder duidelijke bebouwingssporen. Vanaf de 15de eeuw veranderde het landschap ingrijpend door de stichting van het klooster van Galilea (1431), waarvan talrijke funderingen, bijgebouwen en afvalstructuren werden teruggevonden. De latere geschiedenis toont de ontbinding van het klooster in 1783, de tijdelijke inname door de Ursulinen, de verkoop als nationaal goed in 1798 en de geleidelijke verkaveling en bebouwing in de 19de eeuw, waarna het terrein tot in de 20ste–21ste eeuw nog weinig veranderingen onderging.

Figuur 27: Plangebied en omgeving op de kaart met in acte genomen (archeologie)nota's en eindverslagen.²⁸

²⁸ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025

2.3 Archeologische verwachting

Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er geen informatie voorhanden die relevant zijn voor het plangebied. Er zijn dus geen aanwijzingen dat er voor het plangebied een uitzonderlijk hoge of lage verwachting geldt.

Hoewel het plangebied niet specifiek bij naam vermeld werd in de historische bronnen maakt het, zeker vanaf de 14de eeuw, maar waarschijnlijk al vroeger in de middeleeuwen, deel uit van de onmiddellijke periferie van Gent. Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan gesteld worden dat het plangebied tussen de 14de en de 19de eeuw zeer geleidelijk meer deel zal uitmaken van het stedelijk weefsel van Gent. Hoewel dit duidelijk is op basis van het cartografisch materiaal is op basis van archeologisch onderzoek in de onmiddellijke omgeving slechts sporadisch stratigrafische informatie bekend.

In het midden van de 19de eeuw ondergaat de Johan Daisnestraat een rechtekking en verschuiving van de rooilijn. Dit is een belangrijk historisch feit voor het plangebied. Dit zou namelijk concreet willen zeggen dat een deel van de voormalige huisjes langs de Johan Daisnestraat (en het hoekhuis Johan Daisnestraat-Twaalfkameren) verdwenen onder de huidige straat. Vooral voor het hoekpand langs de Twaalfkameren is dit een interessante situatie. Op basis van het cartografisch materiaal kan gesteld worden dat deze bebouwing minstens terug gaat tot de 16de eeuw (Plan Jacob van Deventer: Figuur 18). Het syntheseplan toont deze situatie door de huidige percelering te projecteren op het primitief kadaster. Duidelijk zichtbaar is de wijziging van percelering langs de Johan Daisnestraat en voor het hoekpand met de Twaalfkameren. Op basis van deze informatie geldt ter plaatse een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van sporen van bewoning of bebouwing die mogelijk terug gaat tot de middeleeuwse periode.

De impact van de geplande werken werd als **beperkt** ingeschat (zie 1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen). Op basis van de cartografische bronnen kan echter vastgesteld worden dat er voor bepaalde delen van het plangebied een **hoge archeologische verwachting** geldt.

Figuur 28: Syntheseplan met weergave van de het primitief kadaster en de recente archeologische gegevens uit de omgeving.

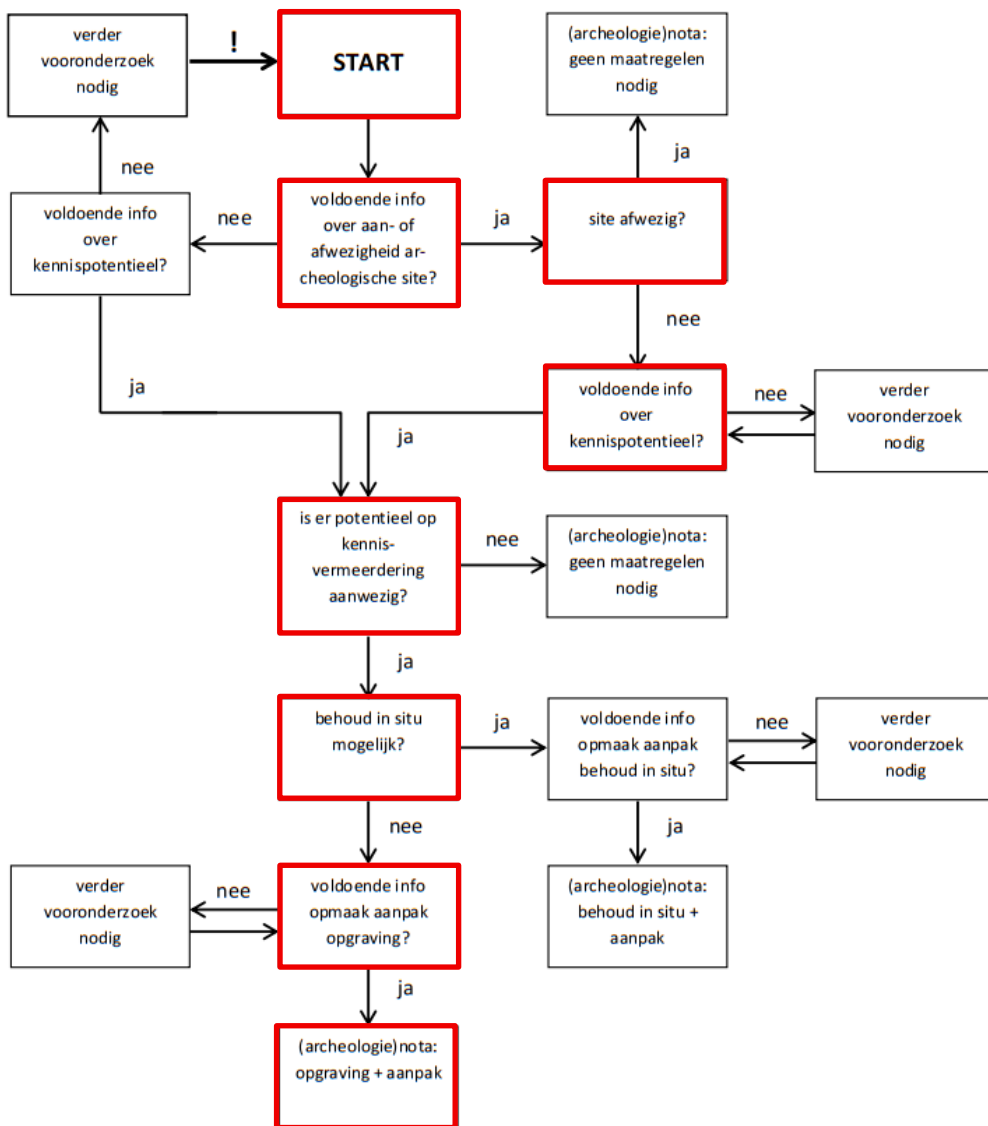
2.4 Advies

2.4.1 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

- Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er voldoende informatie over de aanwezigheid van een archeologische site.
- Het kennispotentieel kan voldoende bepaald worden.
- Het kennispotentieel is aanwezig.
- Behoud in situ is niet mogelijk.
- Er is voldoende informatie om de aanpak van een opgraving te definiëren.
- Er wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een archeologische opgraving

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek²⁹ is verder onderzoek *op het terrein* aangewezen onder de vorm van een archeologische opgraving.

²⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

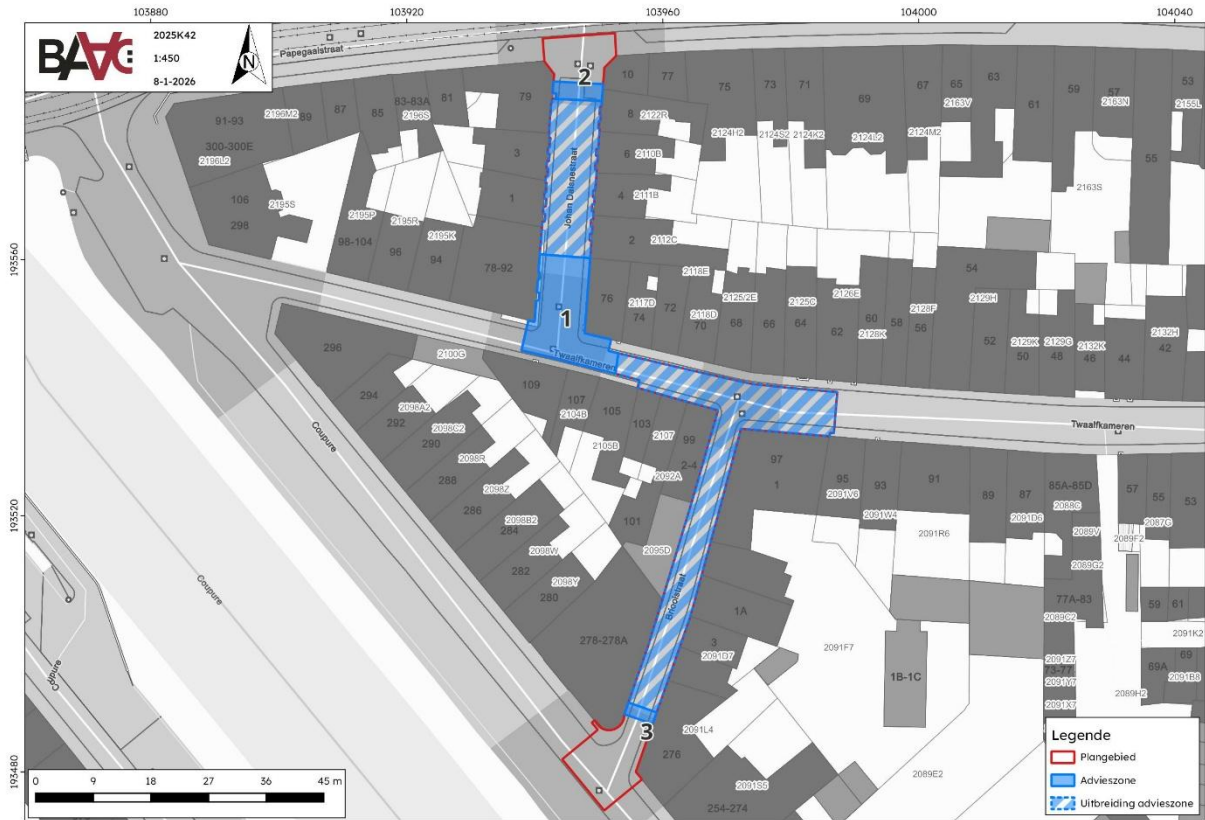

Figuur 29: Beslissingsboom bij de afweging over de noodzaak tot verder vooronderzoek.³⁰

2.4.2 Afbakening onderzoeksterrein

Voor het onderzoek worden drie onderzoekszones afgebakend. Een eerste ter hoogte van het hoekpand Johan Daisnestraat-Twaalfkameren, een tweede in de Brioolstraat en een derde in de Johan Daisnestraat. De onderzoekopdracht, -strategiën, -methodes en technieken worden samen met het technisch kader besproken in het Programma van Maatregelen bij deze archeologienota.

³⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

Figuur 30: Plangebied en de drie advieszones.

3 Samenvatting

Deze archeologienota met bureauonderzoek werd uitgevoerd naar aanleiding van een omgevingsvergunning voor de heraanleg van de Brioolstraat, Johan Daisnestraat en Twaalfkameren in Gent. Het bureauonderzoek onderzocht de landschappelijke, historische en archeologische context van het gebied. Het plangebied ligt binnen de historische stadskern en bevindt zich op een zandige rug nabij de Leie en de Coupure. Historische kaarten tonen dat het gebied vanaf de 14de eeuw binnen de stadsvesten lag, maar pas vanaf de 19de eeuw sterk verstedelijkte. Uit de Centrale Archeologische Inventaris blijkt dat in de ruime omgeving talrijke sporen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd werden aangetroffen, waaronder structuren van stadsmuren, kloosters, ambachtelijke zones en afvalkuilen. Op basis van cartografische bronnen kan vastgesteld worden dat een deel van het plangebied, langs de Johan Daisnestraat, een rooilijnverschuiving ondergaat. Op basis van deze informatie werd een hoge archeologische verwachting opgesteld op het aantreffen van sporen van bewoning die terug kunnen gaan tot de vroegmoderne of middeleeuwse periodes.

Hoewel de impact van de werken – voornamelijk heraanleg van wegen en rioleringen binnen bestaand gabarit – als **beperkt** werd ingeschat, kan gesteld worden dat een archeologische opgraving van een deel van het projectgebied noodzakelijk is gezien de **hoge archeologische verwachting** op het aantreffen van sporen die een groot kennispotentieel bevatten. De precieze voorwaarden waaraan deze opgraving moet voldoen worden omschreven in het programma van maatregelen bij deze archeologienota.

4 Lijsten

4.5 Figurenlijst

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.....	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	3
Figuur 3: Plangebied op een recente orthofoto.....	6
Figuur 4: Doorsnede van de bestaande toestand in de Brioolstraat.....	7
Figuur 5: Doorsnede van de bestaande toestand in de Johan Daisnestraat.....	7
Figuur 6: Uitsnede van bestaande toestand (riolering).....	8
Figuur 7: Plan van de toekomstige herinrichting van de straten.....	8
Figuur 8: Doorsnede van de nieuwe toestand in de Brioolstraat.....	9
Figuur 9: Doorsnede van de nieuwe toestand in de Johan Daisnestraat.....	9
Figuur 10: Plan van de toekomstige riolering.....	10
Figuur 11: Plangebied met weergave impact van de toekomstige ingrepen.....	11
Figuur 12: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen – Kleinschalig.....	18
Figuur 13: Plangebied en hoogteverloop op het DHM.....	19
Figuur 14: Hoogteprofiel op de onmiddellijke omgeving van het terrein.....	20
Figuur 15: Plangebied op de tertiairgeologische kaart.....	21
Figuur 16: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:200.000.....	22
Figuur 17: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.....	23
Figuur 18: Geschatte locatie van het projectgebied op het plan van Jacob van Deventer (1545-1575).....	27
Figuur 19: Geschatte locatie van het projectgebied op het plan van Horenbault (1619).....	28
Figuur 20: Plangebied op de Ferrariskaart (1771-1778).....	29
Figuur 21: Plangebied op het Napoleontisch kadaster (1807-1808).....	30
Figuur 22: Plangebied op het primitief kadaster (1834-1844).....	31
Figuur 23: Plangebied op het Plan van Gérard (1855-1857).....	32
Figuur 24: Plangebied op de Gévaert-Van Impe (1878).....	33
Figuur 25: Plangebied op de orthofoto van 2025.....	34
Figuur 26: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart.....	40
Figuur 27: Plangebied en omgeving op de kaart met in akte genomen (archeologie)nota's en eindverslagen.....	43
Figuur 28: Synthesepan met weergave van de het primitief kadaster en de recente archeologische gegevens uit de omgeving.....	45
Figuur 29: Beslissingsboom bij de afweging over de noodzaak tot verder vooronderzoek.....	47
Figuur 30: Plangebied en de drie advieszones.....	48

4.6 Tabellenlijst

Tabel 1: Bepaling noodzaak archeologienota.....	5
Tabel 2: Impactanalyse. (-mv.: onder huidig maaiveld).....	12
Tabel 3: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	36
Tabel 4: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio.....	41

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2025. Loket onroerend erfgoed: archeologienota's, nota's en eindverslagen. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/goedgekeurd>.
- CAI, 2024. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2024. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN, 2025. Portaal. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/>.
- GEOPUNT VLAANDEREN, 2025. Catalogus. Available at: <https://www.geopunt.be/catalogus>.
- GEOPUNT VLAANDEREN, 2024. Catalogus. Available at: <https://www.geopunt.be/catalogus>.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2025. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Atlas van Jacob van Deventer. Available at: <https://www.kbr.be/nl/atlas-van-jacob-van-deventer> [Accessed April 14, 2017].
- LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & RAVESCHOT, P., 1985. De stadsversterking bij de Zandpoort. Archeologisch en bouwhistorisch onderzoek. *Stadsarcheologie Gent*, 9(2).
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*, Leuven.
- DE MOOR, G., VERMEIRE, S. & ADAMS, R., 1999. *Geologie van het quartair, kaartblad 22 Gent*, Gent.
- VERBOVEN, A., RAMAN, M. & DECLEER, K., 2008. *Verkennde ecologische gebiedsvisie voor de vallei van de Gouden Leie (Wervik-Deinze). Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (rapportnr. 32)*, Brussel.

6 Bijlagen

6.7 Bijlage 1: plannenbundel